ԳԱՑՄԱՆՔ

Տարեկան գին Կ. Պոլսոյ համար 10 մէճիտ
» » Գաւառաց » 12 »
Վեցամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 5 1/2 »
» » Գաւառաց » 6 1/2 »
Եռամսեայ » Կ. Պոլսոյ » 3 »
Օտար Թղթատարով ղրկուած 2 1/2 լիրա

Ծանուցման տողը մէկ անգամի համար 3 ղրշ. երկու անգամի համար 2 ղրշ է. աւելի անգամներու համար զատ սակարկութիւն կը լինի

ՄԱՍԻՍ
ԼՐԱԳԻՐ

40 ՓԱՐԱՅ — ՀԱՆԱԳԱՋՕՐԵԱՅ — 40 ՓԱՐԱՅ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ԱԶԳԱՅԻՆ ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ ԵՒ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ

ԳԱՑՄԱՆՔ

Դասը գնացած լրագրոյ համար ծախքը խմբագրութեան վրայ է։

Լրագրոյ վերաբերեալ նամակ կամ որ եւ իցէ գրութիւն խմբագիր-Տնօրէնին պիտի ուղղուի Կ. Պոլիս Բէրա փոսթ հօղուսը, Շարք Զաւըրար թիւ 37 Մասիսի գրասենեակը։

Յանձուց ծախքը չվճարուած նամակ չըն-դունուիր։

Չտպուած նամակ, յօդուած, եւայլն ետ չեն տրուիր։

Կ. ՊՈԼԻՍ 3 ՅՈՒՆՎԱՐ

ԽԱՌՆ ԼՈՒՐԵՐ

կայսերական հրամանաւ՝ Շիրանի նախորդ գայմագամ իպրահիմ էֆէնտի՝ Խուլիէի գաւառակին (Կարնոյ նահանգին մէջ,) գայմագամ անուանեցաւ փոխանակ Հասան էֆէնտիի, որ Շիրանի գայմագամ անուանեցաւ։

Գոհութեամբ կը ծանուցանենք թէ վեհ. Սուլթանն՝ արտաքին գործոց նախարարի խորհրդական Յատեան վսեմ. Յարութիւն էֆէնտիի մատուցած ծառայութիւնները գնահատելով՝ բարեհաճած է Ա. կարգի Օսմանիէ պատուանշան շնորհել նմա։

Ն. վսեմութիւնն երէկ Եըլտըզի կայսերական պալատը գնաց իւր շնորհակալութիւնն յայտնելու վեհ. Սուլթանին։

Նախարարք ոմանք երէկ արտասովոր նիստ մ'ըրին ընդ նախագահութեամբ Մեծ-Եպարքոս Բարձր. Սայիտ փաշայի։ Կը կարծուի թէ խորհրդակցութեանց նիւթը Ֆենէրի Պատրիարքարանին և Բ. Դրան միջեւ առկախ մնացած խնդիրն էր։

Մուսուլէն ներքին գործոց նախարարութեան ուղղեալ պաշտօնական հեռագիր մը կը ծանուցանէ թէ դեկտ. 29ի գիշերը, ժամ կէսին միջոցները Մուսուլի մէջ երկրաշարժի ուժգին ցնցում մ'զգացուեր է և քանի մը շէնքեր ու պատեր վընասուեր և փլեր են, բայց բարեբաղդաբար մարդու կորուստ չէ պատահեր։

Վեհ. Սուլթանը՝ Մարգարէին ծննդեան տարեդարձին առթիւ՝ 3000 ծրար շաքար բաշխել տուաւ Ղալաթա-Սարայի կայսերական վարժարանին աշակերտաց։

Սէթամպուլ լրագիրը կը ծանուցանէ թէ չաբաթ օրն Աստլիայի մէջ մեծ հրդեհ մը ծագելով, 9 ժամ տեւեր է։ Հովին սաստկութիւնը մեծապէս նպաստեր է հըրդեհին արագապէս ծաւալման և 60 տուն հրոյ ճարակ լինելով, 200էն աւելի ընտանիք անպատսպար մընացեր են։

Վագըթ կ'իմանայ թէ դատական գործոց նախարարութիւնը Բերայի նախադատ ատենին սնտուկը կնքեր է չաբաթ օրը։

Մոնիթէօր կ'ըսէ թէ ի նպաստ Խասգիւղի հրկիզելոց՝ Էվգաֆի նախարար Քեամիլ փաշայի նախագահութեան ներքեւ կազմեալ Յանձնախումբը Խասգիւղի հրկիզեալներըն չորս դասակարգերու բաժնած է, որոյ համեմատ պիտի բաշխուին հաւաքեալ դրամական նպաստները։ 1 դասակարգ. — ընտանեաց գըլխաւորը պիտի ընդունի 2 մէճիտիէ, և ընտանեաց մէն մի անդամ 1 մէճիտիէ։ 2 և 3 դասակարգ. — ընտանեաց գլխաւորը 4 մէճիտիէ և իւրաքանչիւր անդամ 2 մէճիտիէ։ 4 դասակարգ. — որ կը պարունակէ այրի կիներն և որբերն, իւրաքանչիւրը 4 մէճիտիէ։

Անոնք՝ որոց անշարժ կալուածները մեծապէս վնասուած են, 0/0 ին 30ը պիտի առնուն իրենց անշարժ կալուածոց արժէքին վըրայ։ Ուրիշ կալուածատէրք ալ 0/0 ին 25 պիտի ընդունին։ Խանութպանք և արհեստաւորք պիտի ընդունին 0/0 ին 25 իրենց այրած ապրանաց արժէքին վրայ։

Իսկ Եւրոպիոյ և Իսրայէլեան ընկերութեան մայրաքաղաքիս Մասնախմբին ձեռամբ հանգանակեալ դրամներն ուղղակի Տիկին Ֆերնանտէզի ձեռամբ պիտի բաժնուին։

Վագըթ այսօր կը հերքէ իւր երէկի տուած այն լուրը թէ Սպարապետութիւնն որոշած է քանի չափ բժիշկ ղրկել ի Սուտան՝ Եգիպտական զօրաց համար։

Երէկի Իսդըրն Էքսբրէսի մէջ Եգիպտոսէն խորագրով հետեւեալ հատուածը կը կարդանք.

«Հեռագրական գործակալութիւնք այնպիսի տարօրինակ յաւութիւն մը կը պահեն Եգիպտական գործոց վրայ, որ մարդ կը փորձուի հաւատալու թէ նպատակաւոր լռութիւն մ'է այդ։ Հեռագրական երկու գործակալութիւնք — Հավաս և Րէօյթէր — Գահիրէի մէջ իրենց ներկայացուցիչներն ունին, բայց եթէ ներկայացուցիչ ալ չունենան, իրենց Լոնտրայի գործակալութիւնները կրնան վաւերական լուրեր հաղորդել մեզ Նեղոսի հովտին վրայ՝ գէթ պղտոր առասպելներն ուղղելու համար։ Կ'ըսուի թէ բազմաթիւ ապստամբք դէպ ի Խարթում կը յառաջանան և թէ հրաման ղրկեր են այդ քաղաքին քրիստոնեայ բնակչաց, որպէս զի անյապաղ պարպեն զայն։ Կ'ըսուի նաեւ թէ Հայբէշք յառաջ կը խաղան, բայց անոնց իրապէս կատարած շարժման վրայ առնուած լուրերն այնքան անորոշ են որ չենք կրնար ստուգել զանոնք և կ'սպասենք Եւրոպական լրագրաց, որք այս առաւօտ կը հասնին և որք քիչ մը լոյս պիտի սփռեն վերոյիշեալ շարժմանց վրայ։ Առ այժմ, եգիպտական արժեթղթոց գիներն ամուր կը կենան՝ եգիպտական պարտուց կարգադրման օրինաց վիճաձին նկատմամբ պղտոր ձախող զրոյցներուն հակառակ։ Այս առաւօտ Վագըթ կը ծանուցանէ թէ պատերազմական գործոց նախարարութիւնը Նուպիոյ եգիպտական բանակին զինուորական բժիշկներ ղրկելու վրայ է։ Այս բժիշկներ հաւանականաբար Պապել չօգենաւը պիտի նստին, որ կարմիր ծով երթալու պատրաստութիւն տեսնելու հրաման ստացած է ժամանակէ մ'ի վեր։ Կը ծանուցուի թէ Օսմ. բանակին մէջ իրենց զինուորական ծառայութիւնը լրացնող զօրքերէ բաղկացեալ կամաւորաց գունդ մը կը կազմուի յԵգիպտոս Պէյքըր փաշայի հրամանատարութեան ներքեւ գտնուած բանակն ստուարացնելու համար։ Եթէ, ինչպէս կը ծանուցուի այս առաւօտ, Հիճազ տանելու մօտ զօրք առնըլով Ճիտտէ երթալու համար Պապել չօգենաւին տրուած հրամաններն, որք անցեալ շաբթու ետ առնուած էին, այժմ նորոգուած են, այս շոգենաւին ուղեւորութիւնը լաւագոյն առիթ մը պիտի ընծայէ զինուորական բժիշկներ ղրկելու ի Սուաքիմ։ Սակայն Վագըթ կը սխալի ենթադրելով թէ նորէն զօրք ղրկուած է ի Ճիտտէ»։

Ռուսական դեսպան Պ. տը Նէլիտօֆ շաբաթ իրիկուն նոր տարւոյ առթիւ, շքեղ երեկոյթ մը տուաւ, որուն հրաւիրեալ էին դեսպանատան և հիւպատոսարանի պաշտօնատարք և մայրաքաղաքիս Ռուսական գաղթականութեան գլխաւոր անդամք։ Իսկ կիրակի առաւօտ դեսպանատան մատրան մէջ գոհաբանական աղօթքներ կարդացուեցան, յորմէ յետոյ Պ. տը Նէլիտօֆ Ռուսական գաղթականութեան շնորհաւորութիւններն ընդունեց։ Դեսպանը բաժակ մ'առաջարկեց Զարին կենաց, որ ներկայից հուռաներով մը ընդունուեցաւ։

Անցեալ ուրբաթ օր Օսմ. կայս. Պանքային գլխաւոր պաշտօնատարներէն բաղկացեալ պատգամաւորութիւն մը յիշեալ Պանքային ընդհ. քննիչ Պ. Սմիթի տունն երթալով, իւր ամուսնութեան քսան և հինգամեակին առթիւ ուղերձ մը մատոյց, որ Պանքային բոլոր պաշտօնատարաց ստորագրութիւնը կը կրէր, ինչպէս նաեւ թէյի արծաթեայ գեղեցիկ սպաս մը, որոյ վրայ Պ. և Տիկին Սմիթի անուանց սկզբնատառերը դրոշմուած էին։

Իւր օդերեւութաբանական չաբաթական տեղեկագրին մէջ, Պ Լին դիտել կուտայ թէ անցեալ տարւոյ դեկտ. ամսոյ մէջ տեղացող անձրեւաց քանակութեան չափ երբեք անձրեւ չէ տեղացած ոչ մէկ ամսոյ մէջ, 1862 դեկտ. ամսէն ի վեր, յորում տեղացող անձրեւաց քանակութիւնը մեծ եղած է։

Շաբաթ իրիկուն Բերայի մեծ փողոցին մէջ կառք մը վեց տարեկան փոքրիկ տղայ մը տապալելով մարմնոյն վրայէն անցաւ։ Տղան պահ մը Կալաթա-Սէրայի պահականոցը մնալէ յետոյ, իւր հօր տունը փոխադրուեցաւ։ Կառապանն անմիջապէս ձերբակալեցաւ և իւր կառքն ու ձիերը գրաւուեցան ոստիկանութեան կողմէ։

Ջիւանիոյ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ պատժական ատեանն մշտնջենաւոր շղթայակապ աշխատութեան դատապարտեր է կառավարական պաշտօնատան մէջ տեղի ունեցած կաշառի հեղինակներէն հինգը։ Եւրիւք Օսմանի միւս ընկերներն՝ ինչ ինչ մեղմացուցիչ պարագայից պատճառաւ, առժամեայ շղթայակապ աշխատութեանց դատապարտուեր են։

Փիլիպպէէն կը գրեն. «Կը հաստատուի թէ գաւառիս կուսակալ Ալէքօ փաշա Կ. Պոլիս պիտի ուղեւորի ի մօտոյ, ուստից Եւրոպա երթալու մտադիր է, եթէ սակայն արտօնութիւն ստանայ։ Կ'երեւի թէ Ն. վսեմութիւնը չուզեր փիլիպէ գտնուիլ այն բանակցութեանց միջոցին, որք Բ. Դրան և մեծ տէրութեանց միջեւ տեղի պիտի ունենան իւր պաշտօնավարութեան նորոգման կամ իւր տեղ ուրիշի մ'անուանման համար։ Այս կերպով, եթէ մեր արդի կուսակալը վերընտրուի, զանգակաց ձայնով և թնդանօթաց որոտմամբ պիտի կրնայ յաղթական կերպիւ վերստին փիլիպէ մտնել։ Եթէ, ընդհակառակն, յաջորդ մը տրուի անոր, գէթ ատոր նուաստացեալ կերպիւ չպիտի մեկնի, նշաւակ լինելով անոնց այպանութեանց և ծաղրածութեանց, որք լաւ աչքով չեն դիտեր անոր վարչութիւնը»։

Չենք կարծեր թէ, կ'ըսէ Աթէնքի Աքրօբօլիս լրագիրը, Պաղեստինի հելլենական հիւպատոսական իշխանութիւնք մասնակցած լինին այն ընդունելութեան, զոր իւր հօտն ըրած է Երուսաղէմի Յունաց Պատրիարքին, սա պատճառաւ թէ Յունաստանի Ս. Սինոդը դեռ չէ ճանչցած Տ. Նիկոդիմոսի ընտրութիւնն, որովհետեւ եկեղեցական կանոնաց հակառակ կատարուած է։ Չենք դիտեր նաեւ թէ Ս. Սինոդն երբեք պիտի ճանչնա՞ նոր Պատրիարքը։ Կ'ըսուի թէ նոր Պատրիարքը Երուսաղէմի Ս. Սինոդին հետ փոխաւութիւն մը կնքելու մտադիր է։

Զմիւռնիոյ լրագիրք կը ծանուցանեն թէ Նօտէմիշի մէջ Բէլիք Օղլու անուն նոր աւազակ մ'ալ սպաննուեր է Օսմ. զօրքերէն։ Այս չարագործին գլուխը քաղաք բերուելով, կառավարական պաշտօնատան մէջ ի տես դրուեր է։

Թայմզ կը կարծէ թէ Անգլիական կառավարութիւնն որոշած է և ոչ մէկ պարագայի մէջ զօրք ղրկել յԵգիպտոս՝ Սուտանն ամբողջ կամ անոր մէկ մասը վերստին գրաւելու համար։ Բայց խորհուրդ տուեր է Եգիպտական կառավարութեան, որպէս զի իւր յատուկ զօրութեամբ այսպիսի բախտախնդրութեան մը չձեռնարկէ։ Ոչ Անգլիական զօրք, ոչ ալ Հնդիկ զօրք պիտի ղրկուին յԵգիպտոս։ Թայմզի խօսքին նայելով, Անգլիական կառավարութիւնը Միջերկրականի նաւատորմն Աղեքսանդրիա պիտի ղրկէ, եթէ հարկ լինի, բարեկարգութիւնը պահպանելու համար։

Էճիբչըն կազէթ լրագիրը կ'ըսէ թէ՝ Պէյքըր փաշայի Մասուա երթալուն գլխաւոր նպատակն է Հապէշստանի փոխարքայ Րաս-Ալուլահի հետ համաձայնութեան մը յանգիլ, որպէս զի Մասուայի և Քասալայի միջեւ գտնուած ճանբան բաց մնայ Խարթումի նահանգին գէթն պաշտպանելու համար, որովհետեւ Խարթումի ու Քասալայի, և Քասալայի ու Մասուայի միջեւ գտնուող ցեղերը թշնամի չեն, մինչդեռ Քասալայի և Սուաքիմի միջեւ գտնուող ցեղերը թշնամի են։ Պէյքըր փաշա Մասուայէն ուղղակի Պէրպէր պիտի երթայ Սուտանցի զինուորներ ժողվելու համար։ Նոյնպէս նպատակ ունի Մասուա գտնուող Սուտանցիներն ալ Սուաքիմ բերել, որք գրեթէ 350 հոգի են։ Հաւանականաբար այս կերպով պիտի կրնայ 1,200 զօրք ժողվել։

Նոյն լրագիրը կ'ըսէ նաեւ թէ՝ Պէյքըր փաշա Գահիրէէն 300 ձի ուզեր է, որպէս զի հեծելազօրաց թիւն 900ի հասնի. մտադիր է նաեւ երկու կաթլինկ թնդանօթ բերել տալ, և հետեւակազօրն ալ լաւ մը կազմակերպելէ յետոյ յարձակիլ Թըշնամւոյն վրայ, որ գրեթէ 10 մղոն հեռի կը գտնուի ի Սուաքիմէն։

Եգիպտական Էլ—Էհրամ լրագիրը կ'ըսէ թէ, Մէհտիին ծածուկ պատուիրակը, որ վերջին օրերս Մէնիէի մէջ ձերբակալուեցաւ, կորովի և հանճարեղ մարդ մը կ'երեւի։ Մէհտիի կողմէն Ալի Աշու Խալիֆային և Ցոնկոլայի ուրիշ ցեղապետաց նամակներ կը տանէր. իւր նըպատակն էր Գահիրէ այցելել և անգլիական ու եգիպտական բանակաց ճիշդ զօրութիւնն ստուգել։ Այս ծածուկ պատուիրակն ըսեր է թէ՝ Մէհտիին բանակն 30-35,000 Սուտանցիներէ կը բաղկանայ, զինեալ Րըմինկթօն հրացաններով և որք կանոնաւորապէս իրենց թուշակները կ'առնեն։

Պէյքըր փաշայի ձեռքն անցած նամակներէ կը տեսնուի թէ, կը յարէ յիշեալ լրագիրն, Մէհտին հաստատապէս որոշած է անմիջապէս բուն Եգիպտոսի վրայ յարձակիլ՝ եթէ նպաստաւոր առիթը ներկայանայ։

Երէկ Վառնայի թղթաբերով եկած Ֆրանսական Թան լրագրին մէջ հետեւեալ հեռագրերը կը տեսնենք։

Գահիրէ 2 յունվ.

Եգիպտական նոր նախարարութիւնն հետեւեալ կերպիւ կազմուած է.

Նուպար փաշա՝ Նախարարապետ և արտաքին ու դատական գործոց նախարար. Սապիթ փաշա՝ Ներքին գործոց, Մահմուտ փաշա՝ հանրային կրթական և Էվգաֆի. Ապտ-իւլ-Գատէր փաշա՝ պատերազմական գործոց. Մուսթաֆա Ֆէհմի փաշա՝ ելմտական գործոց. Ապտ-իւր-Րահման պէյ Րուշտի՝ հանրօգուտ շինութեանց, և Պ. Քլիֆորդ Լոյտ՝ ներքին գործոց նախարարի [illegible].

Լոնտրա 9 յունվ.

Գահիրէէն կը հեռագրեն առ Սթանտարտ թէ Խարթումի հետ հաղորդակցութիւնք ընդհատուած են։ Զրոյց կայ թէ հեռագրաթելը Բէպապէրչ ցեղին ձեռամբ խզուած է։

Գահիրէ 6 յունվ.

Եգիպտական կառավարութիւնը թէպէտ Տարֆուրի և Քորտոֆանի թողման հաւանութիւն տուած է, բայց Խարթումը պահելու կարծեաց վրայ կը պնդէ։

ԱԶԳԱՅԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ազգ. Երեսփ. ժողովէն ընտրեալ Երուսաղէմայ պարտուց Յանձնաժողովն ուրբաթ օրը Քաղ. ժողովոյ երեք անդամոց հետ համագումար նիստ մ'ընելով, յետ խորհրդակցութեան, հետեւեալ բանաձեւը քուէարկեց.

Նկատելով որ Երուսաղէմայ պարտուց բարձման Յանձնաժողովն խղճի մտօք աշխատած է պարտուց բարձման համար այլ եւ այլ միջոցներ ձեռք առնուլ, բայց պարագայից բերմամբ նպատակին համապատասխանող արդիւնք ձեռք բերուած չէ, նկատելով որ կայսերական կառավարութեան միջոցաւ հաւաքման եղանակը ցարդ անպատասխանի մնացած է եւ հետեւաբար հարկ չհամարելով այդ եղանակն այժմէն քննութեան առնուլ, Ազգ. ժողովոյ կողմէն կարգեալ Յանձնաժողովն՝ համաձայնութեամբ վարչութեան Քաղ. ժողովոյ հետ կ'որոշեն Ս. Երուսաղէմի պարտուց բարձման համար այլ եղանակներու վրայ խորհրդակցութեան ձեռնարկել եւ այս մասին պարտուց բարձման Պատ. Յանձնաժողովոյ կարծիքն եւս ստանալ։

Ի դիմաց Քաղ. ժողովոյ

Սիմոն Մաքսուտեան, Մ. Մամիկոնեան, Բ. Հալաճեան.

Անդամք Յանձնաժողովոյ

Վահան վարդապետ, Յ. Նուրեան, Ռ. Պէրպէրեան, Յ. Արշակ, Լ. [illegible]փագեան.

Կաթողիկոսական ընտրու[illegible] նախապատրաստութիւնները [illegible] տարող Յանձնաժողովը կիրակի օրը Մեծ. Էսաեան եղբարց տունն ի նիստ գումարեցաւ ընդ նախագահութեամբ Ամեն. Սրբազան Պատրիարք Հօր։ Անդամոց երկուքն, այն է վսեմ. Սէրվիչէն էֆէնտի և Իւթիւճեան կարապետ էֆ. անձնական տկարութեան պատճառաւ բացակայ էին։

Յանձնաժողովն իւր այս նստին մէջ վերջնական որոշում տուաւ այն խնդրոց վրայ, զորս նախորդ նստի մը մէջ սկզբամբ միայն ընդունած էր և որոց վերջնական քուէարկումը Ս. Պատրիարք Հօր նախագահութեան ներքեւ գումարելի նստի մը թողած էր։ Հետեւաբար, կաթողիկոսական Մասնախմբին կողմէ պատրաստուած պաշտօնագրերը կարգալով ընդունեց, որք են՝

1. Նամակ առ Ս. Սինոդն, ծանուցանող կաթողիկոսական ընտրութեան սկզբնաւորութիւնը. 2. Շրջաբերական առ հեռաւոր և մօտաւոր վիճակաւոր առաջնորդս, անպաշտօն եպիսկոպոսունս, և միաբանութիւն ունեցող վանահարս, 3. Նամակ առ Երուսաղէմայ Պատրիարքն և Սսոյ և Աղթամարայ կաթողիկոսունս. 4. Ցանկ եպիսկոպոսաց Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ։

Յանձնաժողովն որոշեց որ Եկեղեցական վիճակային ժողովը յառաջիկայ մարտ 12ին գումարի։ Գաւառներէն գալիք քուէներն հաւաքելու և անոնց վրայ հսկելու պաշտօնով մասնախումբ մ'ընտրեց, [illegible] Տ. Խորէն եպիսկոպոս Նար-Պէյ, Տ. Մատթէոս եպիսկոպոս Իզմիրլեան և Թորոսեան Յովհաննէս էֆէնտի։

Պատրիարքական փոխանորդ հայրը նոր տարւոյ առթիւ Ս. Պատրիարք Հօր կողմէ շնորհաւորական այցելութիւն տուաւ Պուլղարաց Էկզարքին։

Անցեալները լրագիրք ոմանք, ընդ որս և Վագըթ, ծանուցած էին թէ Վանայ և այլ գաւառաց կուսակալք՝ անձնական տկարութեան պատճառաւ՝ հրաժարական տուած էին իրենց պաշտօնէն։ Կ'երեւի թէ Վանայ կուսակալ Հասան փաշայի հրաժարման զրոյցը տպաւորութիւն ըրած է Վանայ մէջ, զի երէկ տեղական լրագիր մը կը ծանուցանէր թէ Ամեն. Խրիմեան Սրբազան և Վանայ Առաջնորդական Գեր. փոխանորդը՝ տեղւոյն իսլամ հասարակութեան հետ միանալով՝ հեռագիր մ'ուղղեր են Բ. Դրան և Ազգ. Պատրիարքարանի և ի դիմաց ժողովրդեան գոհութիւն յայտնելով Ն. վըսեմութեան արդարասէր և օրինաւոր պաշտօնավարութեան ընթացքէն, խնդրեր են որպէս զի վսմ. կուսակալը շարունակէ իւր պաշտօնին վրայ մնալ։

Երէկ Վառնայէն յԱզգ. Պատրիարքարան հասած պաշտօնական հեռագիր մը կը գանգատէր Ագրիանուպոլսոյ առաջնորդ Արիստակէս Սրբազանի դէմ, որ ինչպէս երէկ ալ ծանուցինք, տեղւոյն Ընտր. ժողովոյ իրաւունքը բռնաբարելու փորձեր ըրած է։ Պատրիարքական փոխանորդ Հայրն սոյն հեռագիրն անմիջապէս Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօր ղրկեց, որպէս զի անմիջական տնօրէնութիւն մ'ընելով առաջքն առնու այն ցաւալի գժտութեանց, որք կրնան ծագիլ Վառնայի ազգայնոց մէջ [illegible] եպիսկոպոսին [illegible] ընթացքին պատ[illegible].

ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

Լոնտրա 14 յունվ.

Թայմզ այսօր հեռագիր մը կը հրատարակէ ծանուցանող թէ Չինական զօրք ղրկուած է Պաք-Նինհի բերդը գրաւելու։

Պէրլին 14 յունվ.

Բեդրսպուրկէն հեռագիր մը, զոր այս առուր լրագիրք հրատարակած են, կը ծանուցանէ թէ Ռուսիոյ կայսրն իւր ընտանեաց հետ Անիչքօֆի պալատն հասեր է։ Ն. վեհափառութիւնն երէկ բոլոր նախարարներն ու բարձր պաշտօնատարներն ընդունեց, որք իրենց շնորհաւորութիւնները մատուցին նոր տարւոյ առթիւ։

Լրագիրք Ռուսիոյ արտաքին գործոց Նախարարին քանի մը խօսքերը կը հրատարակեն, զորս Գերմանացի պետական մարդու մը ուղղած է, եւ որովք իւր կատարեալ վստահութիւնը կը յայտնէ խաղաղութեան պահպանման վրայ։

ԿԱԹՈՂԻԿՈՍԱԿԱՆ ԸՆՏՐԵԼԻՆԵՐ

Գ.

Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս Մուրատեան, Առաջնորդ Զմիւռնիոյ, կը գտնուի այն տարիքին մէջ յորում մարդ տակաւին ծեր չըսուիր և միանգամայն ո՛չ ևս երիտասարդ է։ Նա բնիկ Ռուսահայաստանցի է, և Գարապաղցւոյ մը փառաւոր կազմուածն և ֆիզիքական կորովն ունի։ Իւր առաջին ուսումն ըրած է Ռուսիոյ Հայոց կրթական գլխաւոր հաստատութեանց մէջ, և երկար ժամանակ Տփղիսի Ներսիսեան Ուսումնարանին ամենէն յարգի, սիրելի և արդիւնաւոր ուսուցիչներէն մին եղած է։ Հայերէն լեզուի, կրօնագիտութեան և ազգասիրութեան մասին իւր աշակերտներն եղած են Ռուսիոյ Հայոց արդի զարգացեալ դասուն անդամոց մի մեծ մասը։ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս բնականապէս քաջ տեղեակ է ռուսերէն լեզուի, Ռուսիոյ օրինաց և Ռուսիոյ Հայոց դրութեան։ Գերմաներէն լեզուի և Եւրոպական ուսմանց ալ մասնաւոր հմտութիւն ունի, Գերմանիոյ Համալսարանաց միոյն ամբողջ ընթացքն աւարտած և Աստուածաբանութեան վարդապետի վկայագիր ստացած լինելով։ Մինչ Էջմիածնայ վանքն էր որպէս միաբան, Մատթէոս կաթողիկոսէն բանադրուեր է չենք յիշեր ի՛նչ- [illegible] ապա, Թուրքիա անցնելով, ժամանակ մը Կ. Պոլիս ուսուցչութեան պարապելէն յետոյ, նոյն պաշտօնով Երուսաղեմայ վանքն հրաւիրուած է, և իբրև ուսուցիչ եկեղեցական Պատմութեան, օգտաշատ ծառայութիւններ մատուցանելով, վարդապետական կարգ ստացած է, և երկար ժամանակ հոն մնացած է իբրև կանոնաւոր միաբան։ Իւր այս դասախօսութիւնները լաւ կարգաբանութեամբ մը և հրապուրիչ և հրահանգիչ ոճով մը ի գիր առնլով, հրատարակած է «Պատմութիւն Հայաստանեայց Եկեղեցւոյ» անուամբ, որ իւր տեսակին մէջ լաւագոյն գործն է։ Ութ տարիէ ի վեր Զմիւռնիոյ Առաջնորդութեան պաշտօնը կը վարէ, և թէպէտ կարելի չէր այսչափ երկար ատեն ազգային պաշտօնի մը վրայ մնալ առանց առիթ տալու քննադատութեանց, բայց իրողութիւն մ'է թէ Իզմիրի ազգայնոց բանիմաց մասն ընդհանրապէս գոհ են նորա պաշտօնավարութեան կերպէն։ Այդ ութ տարւոյ միջոցին, Իզմիրի Հայոց ազգային գործոց եւ հաստատութեանց վիճակը մեծապէս բարւոքեցաւ, և թէպէտ մեր Իզմիրցի ազգայնոց բնատուր ուշիմութիւնն և յառաջդիմասիրութիւնն ուրանալ է պնդել թէ այս ամեն բարւոքումներ միա՛յն Մելքիսեդեկ Սրբազանի Առաջնորդութեան շնորհիւ կատարեցան, թէպէտ մեր կարծեօք Իզմիրցւոց մասնաւորապէս նպաստաւոր հանգամանքներն ու պարագաներ մեծապէս կը համառօտեն և կը դիւրացնեն իրենց հոգեւոր գլխոյն պաշտօնն ու պարտականութիւնները, բայց և այնպէս արդարութիւն է ընդունիլ թէ ութ տարիէ ի վեր Իզմիրի ազգային գործոց և հաստատութեանց կրած բարւոքմանց մէջ Առաջնորդն ալ ունեցած է բաժին մը, որ պատուաբեր կրնար լինել նոյն գիրքը բռնող և նոյն պաշտօնը վարող ո՛ և է եկեղեցականի։

Արդ, մեր ընթերցողք գիտեն թէ Իզմիրի Առաջնորդին անունը Ս. Պատրիարք Հօր անուան հետ ամենէն աւելի կը լսուի իբրև կաթողիկոսական արժանաւորագոյն և յարմարագոյն ընտրելի։ Նա որ հրապարակաւ յիշատակեց Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի արժանիքն և Ն. Գերապատուութիւն Ամեն. Ս. Պատրիարք Հօրմէն աւելի յարմար դատեց Ամենայն Հայոց կաթողիկոսութեան, ոչ այլ ոք էր բայց եթէ ողբացեալն Իփէքճեան, որ նոյն իսկ իւր մահուան անկողնոյն վրայ, չը դադրելով ազգային գործոց նկատմամբ տածելէ այնպիսի հոգածութիւն մը, զոր ուրիշներ շատ աւելի նպաստաւոր պայմաններու մէջ յօժարակամ կը գլանան, կաթողիկոսական խնդրոյ վրայ գրեց մի քանի յօդուածներ, որոց վերջինը, Մասիսի դադարման միջոցին Հայրենիքի մէջ հրատարակուած, կը պատասխանէր սա հարցման թէ «ո՞վ պէտք է լինի ապագայ կաթողիկոսը»։ Իփէքճեան էֆ. արժանաւորապէս կը գնահատէր Ս. Պատրիարք Հօր հանրօգուտ ծառայութիւններն և անժխտելի բարեմասնութիւնները, նաև սա իրողութիւնը թէ, որ և է աննպաստ նկատողութեան հակառակ, Ն. Սրբազնութիւն Ազգին մեծամասնութեան կաթողիկոսացուն է, թէ՛ աստ և թէ՛ Ռուսիոյ Հայոց մէջ, բայց և այնպէս նախամեծար կը դատէր զՄելքիսեդեկ եպիսկոպոս, յիշելով թէ եկեղեցական մը եթէ կ'ուզէ իրապէս օգտակար լինել Մայր—Աթոռոյ վրայ, պարտի մօտէն տեղեակ լինել Ռուսիոյ տէրութեան և Ռուսահայաստանի Հայոց կացութեան և ռուսերէն լեզուի, թէ այս պայմանը լիովին կը ներկայէ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս, բայց ո՛չ Ներսէս Սրբազան, և թէ արդէն այս վերջնոյն առողջական վիճակը խանգարուած լինելով, իրեն թոյլ չի տար երկար ժամանակ կամ խորճի մօտք վարելու կաթողիկոսութեան նման ծանր պաշտօն մը, և թէ, վերջապէս, Ներսէս Պատրիարք, մանաւանդ այն վաստակութեան և համակրանաց փորձերէն յետոյ զորս տեսաւ Վհն. Սուլթանին և իւր նախարարաց կողմէ, աւելի հարկաւոր է մեր մէջ քան Ռուսիոյ Հայոց մէջ։ Հանգուցեալ մանկավարժն իւր այս դիտողութեանց համար [illegible] ոմանց կողմէ պարսաւեցաւ անվայել կերպիւ, իբր թէ Իփէքճեան մասնաւոր անարժան նկատումներ ունեցած լինէր. բայց մեք համամիտ լինենք իւր տեսութեանց թէ ոչ, չենք կրնար ժխտել թէ Իփէքճեան զանոնք կատարեալ անկեղծութեամբ կը ներկայէր թէ այն վիճակն հասած, այսինքն՝ իւր մէկ ոտքը գերեզմանի մէջ տեսնող անձ մը, այսպիսի խնդրոյ մը վրայ գըրելով, աշխարհային անխոստովանելի նպատակներով շարժած չէր կրնար լինել, — ինչպէս սակայն կրնային լինել անոր գրուածներուն չհաւնող տեսակ մը մարդիկ, — և թէ այսօր մեր Երեսփոխանաց մէջ կը տեսնուի կարեւոր խումբ մը, որ՝ Իփէքճեանի նախկին պարունակածին նման նկատողութեամբք [illegible] է իւր քուէն տալ Իզմիրի Առաջնորդին։ Այս Մելքիսեդեան խմբի մէջ մեք կը տեսնենք քանի մը Երեսփոխաններ, որք անձնական պատճառներով հակառակ են Ներսէս Պատրիարքին, և ամեն առիթ լաւ է իրենց, բաւական է որ նպաստէ ի հանդէս բերելու զայդ հակառակութիւն, և տարակոյս չկայ թէ Ն. Սրբազնութեան կաթողիկոսական ընտրելութիւնը մին է այդ առիթներէ։ Մեք կատարեալ անաչառութեամբ մտիկ կ'ընենք այս կարգի Երեսփոխանաց, երբ կը տեսնենք թէ Ներսէսէն աւելի Մելքիսեդեկի արժանաւորութիւնը կը փաստաբանեն։ Բայց կան ուրիշ կարգի Երեսփոխաններ, որք ո՛ և է խնդիր չունին Ներսէս Սրբազանի հետ՝, որք գրեթէ անձնապէս բարեկամ ալ են անոր, բայց թէ՛ Ազգին և թէ՛ նոյն ինքն Ն. Սրբազնութեան օգտին համար կը փափաքին որ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս լինի կաթողիկոս, և Ներսէս Սրբազան շարունակէ վարել Պատրիարքական պաշտօնն, իւր հիւանդագին վիճակին իրեն թողած այժմ ու կորովով աշխատելով վասն պահպանման եկեղեցական առանձնաշնորհմանց, և վասն կարգադրման ուրիշ ազգային առկախ խնդրոց, յորս այնչափ կարեւոր մասնակցութիւն մը ունեցած է Ն. Սրբազնութիւն։ Այն Երեսփոխանք որ այսպէս կը խորհին, կը յարեն թէ, եթէ Ներսէս Սրբազանի առողջական վիճակը ներէ որ Ազգը շարունակէ օգուտ քաղել իւր թանկագին ծառայութիւններէն, այս վերջին խնդիրներ յարմարագոյն խնդիրներն են և Կ. Պոլիս յարմարագոյն միջավայրն է, ուր կրնայ տակաւին օգտակար լինել Ազգին։ Իսկ եթէ Ն. Սրբազնութեան առողջական վիճակը չներէ աստ օգտակար լինել Ազգին, Արարատեան անդին բնաւ չի ներեր, ուր պէտք ունինք, կ'ըսեն, հոգւով ու մարմնով տակաւին թարմ և կորովալից հովուապետի մը, որպէս զի զօրաւոր ձեռքով մը, անկուն կամքով մը և հաստատուն ու անփոփոխ մտքով մը ստանձնէ և վարէ Հայրապետական ծանրագրաւ և հոգալից պաշտաման բոլոր պարտականութիւնները։ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս, կ'ըսեն, նոր մարդ մ'է, բայց որովհետեւ եկեղեցական պատմութեան և ընդհանրապէս եկեղեցական գործոց մասին իւր հմտութիւնը չխառուիր, և որովհետեւ բնիկ Ռուսիացի գոլով մօտէն կը ճանչէ այն միջավայրի բոլոր պայմաններն ուր պիտի գործէ, նոր մարդու մը անփորձութիւնն և անհմտութիւնը չպիտի ունենայ, կամ խիստ կարճ միջոցի մը համար պիտի ունենայ, մինչդեռ, կը յարեն, նոր և դեռ չմաշած, չվհատած մարդու մը բոլոր առաւելութիւնները պիտի ներկայէ, և այս առաւելութիւնք անտես չեն կրնար առնուիլ։ Այս տեսութեամբ դիտել կը տրուի նաեւ թէ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս այն միակ կաթողիկոսացուն է, որ, նպաստաւոր պարագայից բերմամբ, կոչող եղած է մօտէն ճանչելու և ուսումնասիրելու իւր ապագայ հօտին երկու էական մասերն ալ հաւասարապէս, այսինքն թէ՛ Ռուսիոյ Հայերն և թէ՛ Թուրքիոյ Հայերն, որոց մէջ անցուցած է իւր կենաց կէսը։

Իսկ ընդդէմ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի ընտրելութեան մէջ բերուած գլխաւոր առարկութիւնք ասոնք են. Հայրապետական Աթոռոյ [illegible] եկեղեցականը՝ պաշտօնակառ պէտք է ներընչէ Եկեղեցւոյ վարչութեան մէջ երկարժամանակեայ փորձառութեամբ մը, մինչդեռ Իզմիրի Առաջնորդը տակաւին երիտասարդ եպիսկոպոս մ'է, որ ո և է կարեւոր և դժուարին պաշտօնի մը վրայ անցնելով առիթ չէ ունեցած ցոյց տալու թէ ինչ կ'արժէ։ Մի այսպիսի եկեղեցականի ընտրութիւնը չկրնար նկատուիլ ապահով ընտրութիւն մը, որ ծառայէ Մայր—Աթոռոյ գիրքը բարձրացնելու։ Էջմիածնի Սինոդին և Միաբանութեան անդամ այն հինաւուրց և փորձ եպիսկոպոսներու հետ գործ տեսնելու և իւր կամքն ու գիտումներն անոնց յարգել տալու համար ուրիշ տեսակ Հայրապետ մը պէտք է։ Բաց աստի, նոյն իսկ Իզմիրցիք կը գանգատին և կը հրատարակեն թէ իրենց Առաջնորդը թոյլ բնաւորութեան տէր է, նախաձեռնութեան ոգի չունի բնաւ, և եթէ երբեք օգտակար ձեռնարկի մը գլուխ կանգնի, այն ալ զինք շրջապատող բանիմաց և խելացի խորհրդատուաց ոմանց շնորհիւն է, որք հարկաւ ամեն տեղ Ն. Գերապատուութեան ետեւէն չեն կրնար երթալ։ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի դէմ աւելի ծանր ամբաստանութիւն մը կը նըկատուի սա առարկութիւն թէ Ն. Գերապատուութիւն իբրեւ եկեղեցական չափազանց ազատամիտ է, և իւր ազատամտութիւնն իրեն համար չպահելով, ժողովրդեան հանդէպ ազատամտութեան ցոյցեր կ'ընէ, որք նոյն իսկ Իզմիրի մէջ գայթակղութիւն պատճառած են այլ և այլ առիթներով, ինչպէս պահոց և հսկումի կարեւորութեան մասին։ Այս առարկութիւնն ընողները կը յարեն թէ իրենք կ'ուզեն Հայրապետ մը, որ բոլորովին խաւարամիտ և նախապաշարեալ չլինի, այլ իւր նախագահելիք եկեղեցւոյն մէջ օգտակար բարւոքումներ մտցունելու տրամադրութիւնն ունենայ, բայց թէ այսպիսի տրամադրութիւն մը բոլորովին հաշտ է արեւելեան ժողովուրդ մը լութերական նորութիւններով չգայթակղեցնելու բացայայտ հարկին հետ։ Վերջապէս, կ'առարկուի թէ նոյն իսկ Ռուսիոյ Հայք, մնչմէ աւելի գնահատելով հանդերձ ռուսերէն լեզուի հմտութիւնն և զիրենք մօտէն ճանչող եկեղեցականի մը առաւելութիւնները, Ներսէս Սրբազանը նախապատիւ կը համարին Մելքիսեդեկ Սրբազանէն, զոր թէպէտ Տփղիսի և Մոսկուայի զարգացեալ դասը կազմող Հայք շատ լաւ կը ճանչեն, բայց իբրեւ կաթողիկոսական ընտրելի անոնցմէ ո՛չ ոք կ'առաջարկէ Իզմիրի Առաջնորդին։ Այսպէս մտածողներ կը ժխտեն նաև չորրորդ պայմանին հարկաւորութիւնը, զոր ներկայած էինք մեր Ա. յօդուածին մէջ. («Ծանօթութիւն այն մասնաւոր միջավայրին, ուր ի հարկէ պիտի կեդրոնանայ կաթողիկոսին գլխաւոր գործունէութիւնն, որով կը հասկցուի՝ տեղեակ լինել Ռուսիոյ պաշտօնական լեզուին, օրէնսդրութեան, կառավարական դրութեան, Ռուսահայաստանի և Ռուսիոյ Հայոց նիւթական և բարոյական վիճակին ու պայմաններուն»)

Ասոնք են ի նպաստ և ընդդէմ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի ընտրելութեան յիշուած գլխաւոր փաստերն։ Ինչպէս առաջին նայուածքով կ'երեւի, ընդդէմ Ն. Գերապատուութեան ընտրելութեան մէջ բերուած առարկութիւնք աւելի տըկար են քան միւս ընտրելեաց դէմ եղած առարկութիւններն, և հետեւապէս, իբրեւ ստոյգ իրողութիւն կրնանք նկատել թէ Ներսէս Սրբազան և Մելքիսեդեկ Սրբազան իրենց մէջ պիտի բաժնեն մեր Երեսփոխանաց ստուար մեծամասնութեան քուէները։ Ներսիսեանք և Մելքիսեդեանք այս պահուս կ'աշխատին ծաւալել իրենց փաստերն, և քուէներ շահիլ, և գուցէ յանդգնութիւն չէ գուշակել թէ, մինչդեռ այս երկու ընտրելեաց ըստանալիք քուէները շատ հեռի պիտի թողուն երրորդ կամ չորրորդ ընտրելիներու տրուելիք քուէներն, այն երկու առաջնակարգ ընտրելեաց ստանալիք քուէներն ալ թուով աւելի կամ նուազ պիտի մօտենան իրարու, և այսպէս «Ընտրական վէճը» պիտի դառնայ Կ. Պոլսոյ Պատրիարքին և Իզմիրի Առաջնորդին վըրայ։ Եթէ մեր այս գուշակութիւն ճիշդ ելնէ, և Կ. Պոլսոյ Ազգային Ժողովոյն մէջ մին միւսին վրայ վճռական առաւելութիւն մը չըստանայ, կրնանք աւելի ապահովութեամբ գուշակել թէ Ռուսիոյ Հայոց քուէն Ներսէսի կողմը հակել պիտի տայ նժարը։ Բայց արդի յարաբերական պարագայից մէջ, գուշակութիւնք օգտակար եղանակ մը չեն խորհրդածութեան, ուստի այս հեռաւոր պատահականութեամբ այժմէն մեր միտքն զբաղեցնել չարժեր։ Բաւական է գիտնալ թէ ո՛յք են գլխաւոր ընտրելիք, և ի՛նչ է անոնց փոխադարձ առաւելութեանց աստիճանը։ Զայս աշխատեցանք ցուցնել ըստ կարի, առանց մոլելու անպատշաճ նկատողութեանց մէջ, առանց նաեւ մեր սիւնակները [illegible] թեան մը, որ տեղի կ'ունենայ Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի անձին նըկատմամբ, և որ պէտք եղածէն աւելի զբաղեցնել կը թուի մեր Իզմիրցի ազգայնոց մէկ մասը։ Կ'երեւի թէ Իզմիրցիք այս պահուս երկու մասի բաժնուած են, մին Մելքիսեդեան, միւսն հակա-Մելքիսեդեան։ Այս վերջին կուսակցութեան բերանն է Արշալոյս Արարատեան, որ նոր կեանք մը ստացած է շաբաթն երկիցս հրատարակուիլ սկսելէն ի վեր, մինչդեռ Արեւելեան Մամուլ ի սկզբանէ անտի Մելքիսեդեան է։ Արշալոյս իւր վերջին թիւերուն մէջ քննադատեց Իփէքճեան էֆէնտիի յօդուածն, որով Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի ընտրելութիւնը կը ջատագովէր. Արշալոյս փորձեց ցոյց տալ թէ Ն. Գերապատուութիւն չունի այնչափ առաւելութիւններ որչափ կը վերագրուի նմա, թէ Իզմիրի մէջ իւր պաշտօնավարութիւն գոհացուցիչ չէ եղած, են։ Գաւառական վարչութիւնն Արեւ. Մամլոյ մէջ անուղղակի հերքում մը տուաւ Արշալոյսի առարկութեանց, թուելով Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի Առաջնորդութեան օրով կատարուած օգտակար գործերը։ Բայց այս բաւական չհամարուեցաւ, և այլ և այլ անձինք, չափազանց եռանդէ մը մղեալ, ուզեցին Կ. Պոլսոյ լրագրաց մէջ իսկ հրատարակել (և մասամբ հրատարակեցին ալ) այնպիսի գռեհիկ յարձակումներ ընդդէմ Արշալոյսի, որք ո՛չ գրողներուն պատիւ կը բերեն, ո՛չ ալ կը նպաստեն առաւել ի վեր հանելու Գեր. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոսի արժանիքը։ Մեք մեր մասին չուզեցինք մեր ընթերցողները ձանձրացնել այս անձնական բանակռուով, որոյ բուն տեղն են Արշալոյսի սիւնակները։ Սա քանի որ Առաջնորդին դէմ գըրեց, պարտաւոր է հրատարակել ի դիմաց կամ ի նպաստ Ն. Գերապատուութեան գրուած պատասխաններն ալ։ Այս է՝ Կ. Պոլսոյ մէջ լրագրութեան օրէնքն, որ չենք կարծեր թէ տարբեր լինի Զմիւռնիոյ մէջ։ Բայց անօգուտ չենք համարիր խորհուրդ տալ անոնց, որք Արշալոյսի քննադատական յօդուածոց դէմ իրենց զգացած վիշտերն արտայայտելու մասին խտիր չեն դներ օրինաւոր և ապօրէն միջոցներու մէջ, և որք՝ ինչպէս կը լսենք՝ Ազգին այդ անդրանիկ լրագիրը մինչեւ իսկ բռնի կերպիւ լըռեցնելու փորձեր մտադրած են, խորհուրդ կուտանք այսպիսեաց որ քիչ մը սովրին յարգել [illegible] կոչուած բանն, յանուն որոյ իրենք երբեմն խիղճ չըրին, և դարձեալ խիղճ չեն ըներ, չարաչար քննադատել ուրի՛շ եկեղեցական մը, որ քան զՄելքիսեդեկ եպիսկոպոսն անշուշտ շատ աւելի օգտակար ծառայութիւններ մատուցած է Ազգին, ըսել կ'ուզենք՝ Ներսէս Պատրիարքն։ Արշալոյսի հրատարակութեանց մէջ մեք տակաւին այնչափ խստութիւն, անպատեհութիւն և հանրային վնաս ալ չտեսանք, որքան Արեւ. Մամլոյ հակապատրիարքեան յօդուածոց մէջ տեսած ենք։ Արդ, այս վերջնոյն հրատարակութիւնները կարծեաց ազատութեան իրաւամբ արդարացնողներն իրենց ճշմարիտ ազատամտութեան վրայ կարի խեղճ գաղափար մը կուտան մեզ՝ այնպիսի թշնամական ընթացք մը բռնելով խեղճ Արշալոյսին դէմ։ Թէ այս թերթին գրած բաները մինչեւ ո՛ր աստիճան տպաւորութիւն չեն ըրած մեր մտաց վրայ, կարծենք թէ ցոյց տուինք ներկայ Տեսութեան ընթացքին մէջ։ Իզմիրի լրագրապետք գործը չափազանցութեան կը տանին միշտ, իրենց քննադատելոց անունը Ներսէս լինի թէ Մելքիսեդեկ։ Արդեօք Պըքլ կամ Սփէնսըր կուտա՞ն մեզ այս դժբախտ երեւոյթին ֆիզիքական և [illegible] բուն պատճառները։—Չենք գիտեր։ Բայց ապահով ենք թէ նոյն իսկ Գեր. Մելքիսեդեկ եպիսկոպոս առաջինը պիտի լինի պարսաւելու իւր կաթողիկոսական ընտրելութիւնը յաջողցընելու համար ցոյց տրուած այսչափ ձախողակի եռանդ մը։ Ընտրելիներ կան, որք երբեմն իրենց բոլոր իրաւունքը կը կորուսանեն վերջին ժամուն գործուած անյուսալի սըխալով մը։ Մելքիսեդեկ Սրբազանի արժանիքն անկեղծապէս գնահատողներ պէտք է հոգ տանին որ Արշալոյսի հրատարակութեանց գործին մէջ այսպիսի սխալ մը ո՛չ իրենք գործեն, ո՛չ ալ գործել տան Ն. Գերապատուութեան, զոր մեք մեր մասին կը սիրենք ճանչել իբրեւ անկեղծ բարեկամ Ազգային Մամլոյ ազատութեան։

ՅԻՇԱՏԱԿԱԳԻՐ

ՅՈՒՆԱՑ ՊԱՏՐԻԱՐՔԱՐԱՆԻ

Օրթոտոքս եկեղեցւոյ առանձնաշնորհութեանց վրայ

(Շարունակութիւն)

4. Դեռ մօտ օրերս տրուած որոշմանց համեմատ, զորս Ձեր վսեմութիւնը բարեհաճեցաւ ինձ հաղորդել, «կայսերական կառավարութիւնն, երկու կողմանց կամ «լոկ մէկ կողմին խնդրանօք, Օր«թոտոքս քրիստոնէից կտակային «վէճերը դատարանաց կը յանձնէ»։ Այս որոշում բնաւ չտարբերիր ապրուստի խնդրոյն վրայ տրուած որոշումէն։ Աստի կը հետեւի թէ կայսերական կառավարութիւնը վերջնական չհամարիր այս խնդրոյ մէջ եկեղեցական դատարանաց տըւած վճռագրերը։ Բայց ո՞ր պիտի կրնան լինել այն դատարաններ, որք Օրթոտոքս քրիստոնէից կտակային դատերը վերաքննելու իրաւունք պիտի ունենան. միթէ Շէրիի դատարաննե՞րն. աստի չփոթութիւն միայն յառաջ պիտի գայ, վասն զի խնդիրը իսլամի մը կտակային դատին վրայ չէ, որոյ մէջ իսլամներն միայն շահ ունին և որ, իւր բնութեամբ, Շէրիի օրինաց ներքեւ կ'իյնայ, այլ քրիստոնեայի մը կտակային դատին վրայ, որոյ մէջ Օրթոտոքս քրիստոնեայք միայն շահ ունին։ Օրթոտոքս քրիստոնեայի մը կտակն եկեղեցւոյ օրինաց համաձայն խմբագրուած լինելով. բնականաբար կը հետեւի թէ այս կըտակին վերաբերեալ ամեն դատ պէտք է որ եկեղեցական օրինաց ներքեւ իյնայ։ Միթէ քաղաքային դատարանք իրաւունք պիտի ունենա՞ն այս դատերը դատելու. ո՞ր օրինաց համաձայն վճիռ պիտի արձակեն նմանօրինակ խնդրոյ մը մէջ։ Վասն զի այս մասին բնաւ օրէնք մը չկայ և անհնար է որ այսպիսի օրէնք մը պարտաւորիչ լինի ամենուն համար։ Դարձեալ, ընդունուած իրողութիւն մ'է թէ այս տեսակ դատեր, որք կրօնական օրինաց ներքեւ կ'իյնան, և որոց մէջ մի և նոյն կրօնքը դաւանողք միայն շահ ունին, յատուկ դատարանաց իրաւասութեան ներքեւ կը գտնուին, ինչպէս որ դատարանաց կազմակերպման օրէնքէն (յօդ. 4.) և Բ. Դըրան նմանօրինակ յայտարարութիւններէն կ'երեւի, յայտարարութիւնք, որք իւր 1867 Մայիս 15 թուակիր յիշատակագրին վերջերեալ հատուածին մէջ կը գտնուին, Արտաքին գործոց նախարարութենէն բղխեալ և քրիստոնէից կողմէ թողուած կտակային ժառանգութեանց և պարգեւաց վերաբերեալ ծանուցագիր մը, որ 1878 Մայիս 18ին օտար տէրութեանց դեսպաններուն ուղղեալ է, նմանապէս վըկայ են այս ըստ մասին։ Այս ծանուցագիր կ'ըսէ. «Արտաքին գործոց «նախարարը պատիւ ունի ծանուցանել . . . Ն. Վեհափառութեան «դեսպանատան թէ Պետական խորհրդոյ մէկ որոշման համեմատ, «երկու անձանց միջեւ ի կենդանութեան տրուած պարգեւ մը «կամ կտակային հրիտակ մը, և «թէ ազոնք Թուրքիոյ մէջ գտնուած «անշարժ ստացուածքներ են, պէտք «չէ որ Շէրիի դատարանին վաւերացման ենթարկին, բայց միայն «եթէ այս պայմանագիրք իրենց «վաւերականութիւնն երաշխաւորող «ձեւակերպութիւնները չեն ըզեւ«ցած, որպիսիք են ազգին երեւելեաց «ներկայութիւնը, Պատրիարքին և Մետրապոլիտին վկայականը «ևն.։ Իսկ եթէ այս պայմաններ «կատարուած և եթէ խաբէութեան «կամ խարդախութեան ամեն կասկած «այսպէս ի մէջոյ վերցած են, «պարգեւներն ու հրիտակներն առ«զատ կը լինին իրաւամբք և անոնց «առարկայն կազմող անշարժ ստաց«ուածները կրնան պարգեւառուին «կամ հրիտակառուին վրայ դառ«նալ, առանց Շէրիի դատարանը «դիմելու»։ Պէտք է նաեւ դիտել տալ թէ մեր եկեղեցական դատարանք եկեղեցւոյն մէջ ի գործ դըրուած մասնաւոր օրէնքներով կը վարին, և հետեւապէս մասնաւոր դատարաններ են, զորս այս անուամբ ճանչած է կայսերական կառավարութիւնը։ Աստի կը հետեւի թէ անոնց պաշտօնավարութիւնը բնաւ չմիաւեր հասարակ դատարանաց իրաւունքներուն։ Մի և նոյն եղանակաւ, Շէրիի դատարանաց պաշտօնավարութիւնն, որք մասնաւոր օրէնքներով վարեալ յատուկ դատարաններ են, բնաւ չխափաներ իրենց իրաւասութեան սահմանին մէջ գործող քաղաքային դատարանաց կանոնաւոր ընթացքը, և հակառակ չէ Տէրութեան օրինաց։

Կայսերական կառավարութիւնը միշտ ճանչած է թէ Օրթոտոքս քրիստոնէից կտակային վէճերը կրօնական բնութիւն ունին, որովհետեւ կրօնական օրէնքներով կը վարին և հետեւապէս, եկեղեցական դատարանաց իրաւասութեան ներքեւ կ'իյնան։ Այս սկզբան զօրութեամբ, միշտ արգիլուած է դատական իշխանութեանց միջամտել անոնց, և ամեն անգամ որ Գործ մը կամ Նըյէթ մը խառնուած է այս տեսակ գործոց, Բ. Դուռը Պատրիարքարանին խնդրանօք ամեն միջամտութիւն արգիլած է այս խընդրոյ վրայ։ Բ. Դրան և Պատրիարքարանի դիւանատանց մէջ ի պահ գրուած բազմաթիւ պաշտօնագրեր ինչպէս նաեւ 1285 Բէճէպ 4 թըւով (1868 Հոկտ. 8) գաւառական կուսակալաց ուղղեալ Եպարքոսական շրջաբերական մը վկայ են այսմ։ Յիշեալ շրջաբերականն այսպէս գրուած էր. «Յունաց տիեզերական Պատրիարքը թագրիր «մ'ուղղած է մեզ, յորում ըսուած «է թէ քանի մը քաղաքներ կրօնական «գործոց կը միջամտեն, որք են կըտակք, ամուսնական պայմանա«գիրք, ամուսնութիւնք և այլն, և «խնդրած է որ այս միջամտութիւն «արգիլուի։

«Նկատելով որ, ըստ կանոնի, «այս օրինակ կրօնական գործերը «Մետրապոլիտին դատական իշխա«նութեան առջեւ կը քննուին, և «նկատելով որ միւս դատարանաց «արգիլուած է միջամտել անոնց,

«բարձրագոյն Հրամանաւ որոշուած «է որ Գատըները պէտք է համա-«ձայնեցնել վերոյիշեալ կանոնին։»

Այն ապացոյց, թէ կայս. կառավարութիւնը միշտ ճանչած է որ յիշեալ վէճերը Պատրիարքարանի և ի գաւառս, Մետրապոլիտաց դատական իրաւասութեան ենթարկեալ են, սա է թէ քանիցս Նամակներ ուղղելով առ Պատրիարքարանն, փափաք յայտնած է տեղեկանալ այս կամ այն կտակին վաւերականութեան կամ անվաւերականութեան։ Այս մասին պէտք է յիշեցնել թէ, որպէս զի իշխանութիւն մը, զոր օրինակ Պատրիարքարանն, այս պարագայի մէջ կարենայ կարծիք մը յայտնել որ և իցէ կտակի մը վաւերականութեան և անվաւերականութեան վրայ, անհրաժեշտ հարկ մ'է որ նախապէս դատական քննութիւն մը տեղի ունենայ։ Վասն զի, առանց դատաստանի և առանց դատական վճռագրոյ մը, բնաւ ներելի չէ իշխանութեան մը վճիռ արձակել որ և իցէ կտակի մը վաւերականութեան կամ ոչ-վաւերականութեան վրայ։ Ըստ Ազգ. կազմական օրինաց, կտակային վէճերն, որք կրօնական համարուած են, Պատրիարքարանի մէջ գումարուող խառն ժողովոյ դատական իրաւասութեան ներքեւ կ'իյնան, ինչպէս որ այս ժողովոյ անդամոց իրաւասութեանց վերաբերեալ օրէնքին Բ. գլխոյն 3 րդ յօդուածէն ալ կ'երեւի։ Ակներեւ է թէ կայսերական կառավարութիւնն հաստատած և ճանչած է թէ խառն ժողովը դատական մասնաւոր իշխանութիւն մ'ունի այն դատերու համար, որք կրօնական օրինաց ներքեւ կ'իյնան, զոր օրինակ օժիտի և կտակաց վերաբերեալ դատերն, ինչպէս յիշեալ ժողովոյ յատուկ կանոնադրութեան բազմաթիւ յօդուածներէն կ'երեւի։ 14 րդ յօդուածը կը տրամադրէ. «Անոնք որ երրորդ յօդուա-«ծին մէջ յիշուածներուն նման դա-«տեր կը բանան (այն է օժիտի և «կտակային դատեր) պէտք է որ, «դատական քննութեան սկսելէն «առաջ, երաշխաւորութիւն տան «այն ծախուց համար, որ կրնան «յառաջ գալ դատին տեւողութեան «միջոցին։» Այս տրամադրութեանց նայելով, խառն ժողովն իւր հաստատուելէն ի վեր թէ՛ իբրեւ Նախագահ ատեան և թէ՛ գաւառաց համար իբրեւ վերաքննութեան ատեան, բազմաթիւ վճիռներ արձակած է կտակային գործոց վրայ։ Բ. Դուռը միշտ փութացած է գործադրել խառն ժողովոյ տուած վճռագիրն այն պարագայի մէջ, յորում մեռնող անձը կանոնազանց երեւէր։ Այսպէս, գաւառաց մէջ Մետրապոլիտաց դատարանները դատած են և մինչեւ այսօր կը դատեն իբրեւ Նախագահ ատեան, այն տեսակ դատերը։ Բ. Դրան վերջին շրջաբերականին նայելով, որ այս կէտին վրայ եւս իրաց հաստատեալ վիճակն այլափոխելու կը ձգտի, Պետական խորհրդոյ օրէնսդրական ճիւղին մեծամասնութիւնն, որ, 1284 զիլհիճճէ 8 ին հրատարակեալ իւր կանոնագրին 3 րդ յօդուածին համեմատ, ինք միայն իրաւունք ունի դատարանաց միջեւ ծագած ձեռնհասութեան վէճերը դատելու, կարծիք յայտնած է թէ Պատրիարքարանի կանոնագրին համեմատ, քրիստոնէից կտակային դատերն եկեղեցական դատարանաց ձեռնհասութեան ներքեւ կը գտնուին։ Այս վերջնոց յատուկ ձեռնհասութիւնը վերջապէս հաստատուած և ճանչուած է վճռաբեկ ատենի կողմէ։ Թուրքիոյ այս բարձրագոյն ատենի քանի մը վճռագրերն, ինչպէս նաեւ 1296 զիլհիճճէ 28 ին տրուած վճռագիրը վկայ են այսմ։

(Մնացեալը յետոյ)

ԷՋՄԻԱԾՆԱՑ ՃԵՄԱՐԱՆՈՒՄ ՊԱՏԱՀԱԾ ԽՌՈՎՈՒԹԻՒՆԸ

Ահա գալիս եմ այսօր խոստումս կատարելու, շարունակելով Էջմիածնայ ճեմարանում պատահած խռովութեան նկարագրութիւնը. ես առաջին յօդուածովս նկարագրեցի մինչեւ աշակերտների բաժանումը, եւ երկու կողմից եւս մի մի խնդիր պատրաստուիլը Ս Սինօդին տալու համար։ Տեսչեանների իրանց խնդիրը մի օրուայ մէջ պատրաստելով Նոյեմբեր 13/25 ին տալիս են Ս. Սինօդին. իսկ Հակատեսչեանները չորս օրից յետոյ, այսինքն նոյն ամսի 16/28 ին։

Ս. Սինօդը երկու կողմի գրութիւններն եւս ստանալուց յետոյ կանչում է եւ Տեսուչ՝ Պ. Ա. Նահապետեանցին. Պ. Նահապետեանց Հակատեսչեաններից 12 հոգի պարագլուխ է նշանակում, որոնցից 5ը՝ ուսանող եւ 7ը՝ աշակերտ են լինում։ Պ. Տեսուչը բացարձակապէս ասում է թէ «կամ այդ 12 պարագլուխները պէտք է արձակուին ճեմարանից, եւ կամ թէ ինք պիտի հրաժարի տեսչութեան պաշտօնից»։ Ես չեմ իմանում թէ Ս. Սինօդը ինչ է պատասխանում Պ. Տեսչին, այլ միայն սա՛ յայտնի է թէ՝ նոյն ամսոյ 18/30 ին Ս. Սինօդը կանչում է այդ 12 պարագլուխներին եւ յայտնում իրանց բոլորովին արձակուած լինելը ճեմարանի որդեգրութիւնից, եւ նոյն իսկ այն ժամից սկսած այլ եւս իրաւունք չունենալնին ճեմարանում ոտք կոխելու. արձակուած ուսանողները եւ աշակերտները գալիս են ճեմարան եւ յայտնում իրանց համախոհներին Ս. Սինօդի վճիռն իրանց նկատմամբ։ Սոցա համախոհ եղող եւ պաշտօնապէս չարձակուող 7 ուսանողներն ու 17 աշակերտներն եւս անմիջապէս արձակեալների հետ միասին իրանց առաջուանից տուած խոստման համաձայն հեռանում են ճեմարանից, եւ գնում են Վաղարշապատ իրանց համախոհ եղող մի ուսանողի տունը, ուր եւ մնում են. սակայն ուրախալի է տեսնել որ մի քանի օրից յետոյ սոցանից մի քանիսներն իրանց սխալն հասկանալով խնդիր են տալիս տեսչութեան, որը՛ չի մերժում այդ «անառակ որդւ՛»ի նման դարձի եկող աշակերտներին ու ուսանողին, եւ ընդունում է կրկին անգամ որդեգիր ճեմարանի. իսկ զոցանից մի քանիսներն էլ ճանապարհ են ընկնում իրանց հայրենիքները . . . ։ Կարծում եմ, Տէր, աւելորդ չպիտի լինի եթէ արձակուածների մի միայն հայրենիքներն նշանակեմ մի միայն ճեմարանում որդի ունեցող ծնողների միմասուութեան համար. ահա՛ ուսանողներ՝ մի Թոստովցի, մի Խարասու-Բազարցի, մի Ղզլարցի, մի Երեւանցի, մի Տփղիսեցի. իսկ աշակերտներ՝ մի Բլուրցի, (Երեւանի նահանգում,) մի Աշտարակցի, մի Ախլցխացի եւ չորս Երեւանցի։

Ահա՛ այս է Նոյեմբեր 11/23 ին պատահած ցաւալի եղելութեան նկարագրութեան սկիզբն (Մասիս, 3568 Թիւ). եւ վախճանը . . .

Այժմ, . . . խմբագիր, տեսնենք թէ ինչ միտիթարութիւն է գտնում այս եղելութիւնից յետոյ ճեմարանի Պ. Տեսուչ Նահապետեանցը. ահա՛ այս ցաւալի եղելութեան լուրը Երեւան հասնելուն պէս, Երեւանցի հայազգի նըշանաւորներն առաջարկութեամբ նոյն քաղաքի «Գայիանեան» օրիորդաց վարժարանի Տեսչուհի՝ Օր. Գայիանէ Ցովհաննէսեանի մի ցաւակցական գրութիւն են պատրաստում ճեմարանի Պ. Տեսչին ուղարկելու համար. խմբագրելով այդ գրութիւնը հետեւեալ օրն իսկ ուղարկում են՝ ամենեւին չի վհատիլ այդպիսի ցոյցերից, այլ անվեհեր շարունակել իրան փափուկ եւ սուրբ պաշտօնը. Պ. Նահապետեանց այս գրութեան վրայ մի շնորհակալութեան հեռագիր է ղարկում այդ գրութիւնը ստորագրող պարոններին . . . ։ Ափսոս այսպիսի խրախուսանաց արժանի է Պ. Ա. Նահապետեանը, բայց . . . ։

Կարծում եմ որ ընթերցող հասարակութիւնը սորանից մի քանի օրեր առաջ, կարդաց վերոյիշեալ ցաւալի եղելութեան նկարագրութիւնը եւ Թէրճէմանը Էֆքեար լրագրում՝ (19/31 դեկտ. 1883), որին Տփխիսից գրուած էր. չնայելով որ ես առ այժմ Թէրճէմանը Էֆքեար լրագրում հրատարակուած նկարագրութեան մասին եւ ոչ մի բան իսկ կամենում եմ գրել, այսինքն Թէրճէմանը Էֆքեար լրագրին ուղղուած նկարագրութեան մէջ գրուած էր թէ «այս եղելութեանց մասնակցած էին եւ Ա. Բ. Գ. դասարաններն» որը՝ չասենք սուտ՝ այլ մասամբ սխալ է. ըստ իս չատ հաւանական է որ սոքա փոխանակ «լսարան» գրուելու «դասարան» գրուած լինին, չնայելով որ դարձեալ Գ. լսարանը բոլորովին չի մասնակցած այս խնդրում Հակատեսչեանների հետ, այլ աւելի նպաստած է Տեսչեաններին. Թէ ինչի՞ համար այդ՝ արդէն հասկնալի է . . . եւ այս պատճառով էլ Հակատեսչեանների եւ Գ. լսարանցիների մէջ բաւական մեծ խռովութիւն է տեղի ունեցել։ Իսկ Ա. Բ. եւ Գ. դասարանները բոլորովին չեղոք են մնացել, որովհետեւ սոքա յատկապէս անչափահասներ են, եւ ուրեմն անկարող այսպիսի ծանր գործերում խառնուելու համար։

. . . խմբագրապետ, ահա վերջացնելով այս ցաւալի նկարագրութիւնը, խոստանում եմ մի քանի օրից եւս մի այլ յօդուածով այս խնդրի սկզբնապատճառն եղող նիւթի (իմ կարծիքս), եւ մի եւ նոյն ժամանակ «Թէրճէմանը Էֆքեար» լրագրում հրատարակուած գրութեան մի քանի կէտերի վրայ գրել։

. . . խմբագրապետ, խնդրելով խոնարհաբար որ այս ցաւալի եղելութեան շարունակութիւնն եւս ձեր պատուական «Մասիս»ի մօտակայ թերթերից մինում հրատարակէք, որի համար կանխաւ մատուցանելով շնորհակալիքս,

մնամ . . .

ՆԺԴԵՀ ԶԳՕՆ

ՄԵԾ ՀՐԴԵՀ Ց'ԱՏԱՐԱԶԱՐ

—o—

27 դեկտ. 1883

Գիշերուան ժամ 10 1/2 ն էր, երբ քաղաքիս հոգին եղող չուկայի պահապանաց հրացանաց ձայնին ընդոստ զարթուցին ղհամայն քաղաքցիս, գոռում գոչում մ'էր բրդաւ, «կրա՛կ կայ, կրա՛կ կայ»։ հուսկ ապա «չուկային կ'այրի, չուկան գնա՛ց»։ Ծերք եւ երիտասարդք, կանայք եւ հարսունք, աղջկունք եւ մանկտիք բոկոտն ու մերկ, մէն մի սափոր ի ձեռին սարսափահա՛ր եւ չուարեա՛լ յօժնուութիւն կը փութային փրկել զիւրեանց ապրանքներն ու գործիքներն գէթ, եւ շիջեցուցանել հրդեհն, որ արդէն կէս ժամուան մէջ մեծապէս ծաւալած էր ընդհանուրս, եւ կատաղի մի վագրի նման յաջ եւ յահեակ կ'երկընցունէր զիւր բոցաշատ լեզուն խանձո՛ղ ու քանդո՛ղ։ Ցաւալին վայրկենէ վայրկեան կ'աճէր ու կ'աճէր, այնպէս որ, առանց եւ ոչ ինչ կարենալոյ փըրկել, յերկիր կը խոնարհեցնէր հսկայ հսկայ շէնքեր եւ ի մի հարուած բոցեղէն յաճիւն կը դարձունէր զոր ինչ իւր դէմն կը գտնէր, խանութ կամ ապրանք։ Այլ եւս օգուտ չունէին կրկին ջրհանններն եւ ժողովրդեան զիւղացնական ու օրհասական ճիգերն, զի մի հարաւային ցուրտ ու բռնաշունչ քամի, չուկային կէսէն սկսելով՝ զէպ ի հիւսիսակողմն կը քշէր այս անողոք հրդեհի մեծակակ ծաւալը. այսպէս ուտելով, աւրելով եւ աւրշտկելով՝ եկաւ մինչեւ չուկային բերանն. մեծ սարսափի մէջ ինկաւ թշուառ ժողովուրդն, զի քաղաքին եւս կ'սպառնայր իւր աւհարկու ժանիքներովն. այս պահուն ա՛լ մահկանացուին գրչին չէ ինկած նկարագրել ժողովրդեան երկիւղն ու յուսահատութիւնն, ամէն ոք ձեռներն ծոցը դրած ու չուարած՝ միշտ յետս կը նահանջէր տեղի տալով սոյն անողորմ հրդեհին, եւ զանձինս եւեթ ապրեցուցանել ջանալով։

Առաւօտ եղաւ, ժամ 2 1/2 ն է. տակաւ տակաւ յագուրդ առած՝ դադրիլ կ'սկսի յիւր աւերմանց. 750 էն 450 խանութներ մոխիր դարձած, չուկային ամենէն հարուստ վայրերն սեւեր հագուած, մի տխրեցուցիչ տեսարան կը ներկայեն . . ։

Առա-Բաղարցի սոյն հրկիզելոց մէջ, միայն 3-4 անձինք իւրեանց դրամով կը գործէին, այլ այժմ, ամենքին նստան ի խորդ եւ ի մոխիր . . ։

Արդէն այս 83 տարուան մէջ, այս չուառ ժողովրդեան կրածն, Աստուած միայն գիտէ. առեւտուրի դադարման եւ դրամոց չգոյութեան երեսէն եւ անուղղակի պատճառներով նեղուած եւ մխասուած էր, այս կրակն, կարծես, իբր մեծ փառարան եկաւ, արդէն կրակի վրայ դրուած սրտերն խոռովո՛ց ու այրե՛ց. 100-110 հազար ոսկոյ մի անագին այլ ամբողջ ապագայն եղող գումար մի օդին զա՛նելով. Գթութի՛ւն, ուստի որ կ'ակնկալէ հրկիզեալ արուեստաւորաց ու վաճառականաց դասն.

ՅԱԿՈԲ Գ. ՊԱՂՊԱՂԵԱՆ

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
Կ.-Ս. ԻՒԹԻՒՃԵԱՆ

Ե. ՏԷՄԻՐՃԻՊԱՇԵԱՆ

«ԳՐԱԿԱՆ ԵՒ ԻՄԱՍՏԱՍԻՐԱԿԱՆ ՇԱՐԺՈՒՄ»

Բ. Տարի, Ցուցակ.

—o—

Թէ և հանդէսիս խմբագիրը ծանուցած էր թէ զայն աւելի ընդարձակ պիտի հրատարակէ ներկայ տարւոյս մէջ, սակայն Եւէլ.... ամսաթերթին ցնօրէնութիւնն ալ իրեն յանձնուելուն պատճառաւ՝ անցեալ տարուան գիրքով ու պայմաններով պիտի շարունակէ հրատարակել Շարժումն։ Այդ բաժանորդագրութեան պայմանք են՝

Մայրաքաղաքիս համար	20 դհ.
Գաւառաց և օտար երկրաց համար	26 „
Գին տետրին	2 „

Շարժում ին հասցէն է՝ Արամեան տպարան՝ Ցակոբեան խան՝ Զագմագճըլար, և Հավուզլու խան՝ միջին յարկ Թիւ 4, Կ. Պոլիս։

ՏՕՔԹՕՐ Մ. ԿՐՃԻԿԵԱՆ

Պատիւ ունի ծանուցանել յարգոյ հասարակութեան թէ՝ ըստ առաջնոյն կը շարունակէ ամեն օր ժամը 8 էն 10 ը, Կ. Պոլիս կամուրջին դիմաց, Թիւչիւքճեան եղբարց դեղարանը, իրեն դիմող հիւանդները ընդունիլ, մասնաւորապէս ԶՂԱՑԻՆ ՀԻՒԱՆԴՈՒԹԵԱՆՑ ենթակայ եղողք։ Կիրակի օրերն ալ մինչև կէս օր իւր տան մէջ, Պէշիկթաշ Եէնի-մահալլէ բօստա-ճատտէսի Թիւ 48։

ԹԵՐԹՕՆ ՄԱՍԻՍԻ

(54)

ԷՔԹՕՐ ՄԱԼՕՑ

—o—

ԸՆՏԱՆԵԶՈՒՐԿ

ՄԱՍՆ ԱՌԱՋԻՆ

21.

ԸՆՏԱՆԵԱՑ ՅՐՈՒՄՆ

որչափ մեր ապակափեղկերը և տնկանոցները կրնային պաշտպանել. պէտք էր որ այս ամեն տունկերը ճիշդ օրին ծածկէին, ոչ աւելի կանուխ, որպէս զի վաճառման ժամանակ թառամած չլինէին, ոչ ալ շատ ուշ, որպէս զի պէտք եղած օրը կարենային վաճառուիլ։ Կը հասկցուի որ ասոր համար ճարտարութիւն պէտք էր, վասն զի արեւուն և օդին տէր չէ մարդ որ կրնան աւելի կամ նուազ նպաստաւոր լինիլ։ Հայր Ագէօն այս արհեստին մէջ յոյժ վարպետ ճանչուած էր, իւր ծաղիկներն երբէք ժամանակէն ոչ կանուխ և ոչ ուշ կը հասնէին։ Բայց ասոր համար ո՛րչափ խնամք և ո՛րչափ աշխատութիւն պէտք էր։

Այս պատմութեանս հասած կէտին, մեր եղանակը գերազանցապէս յաջող լինիլ կը խոստանար. օգոստոս 5 ն էր, մեր բոլոր տունկերը հասած էին. պարտէզին մէջ, բաց օդին տակ, մարկրիդներուն կոկոնները բացուելու վրայ էին, իսկ տնկանոցներուն մէջ կամ ապակափեղկերուն տակ, որոց ապակիները կրի հեղուկով ներկուած էին արեւուն լոյսը մեղմացնելու համար, փիւքսիաներն և գաֆինեփարդերը ծաղկիլ սկսած էին. խոշոր թուփեր կամ բուրգեր կը ձեւացնէին վարէն վեր կոկոններով լի. երեւոյթը շատ գեղեցիկ էր, և ժամանակ ժամանակ կը տեսնէի որ Հայր Ագէօն գոհունակութեամբ ձեռները կը շփէր։

—Եղանակը գեղեցիկ պիտի լինի, կ'ըսէր իւր որդւոց։

Եւ ուրախ դէմքով կը հաշուէր այս ամեն տնկոց վաճառումէն գոյանալիք հասոյթը։

Բայց այդ կէտին հասնելու համար տաժանագին աշխատութիւն տրուած էր առանց ժամ մ'իսկ դադար առնելու, մինչեւ ի կ կիրակի օրերը. սակայն ամեն բան կարգին լինելով, որոշուեցաւ որ ի վարձատրութիւն մեր աշխատութեան օգոստոս 5ին կիրակի օրն ամենքս ի միասին Արգէօյլ երթանք ճաշել Հայր Ագէօնի բարեկամներէն միոյն տունն, որ նոյնպէս պարտիզպան էր. Քաբի ալ մեր հետ պիտի գտնուէր։ Մինչեւ ժամ (կէս օրէն յետոյ) երեք կամ չորս պիտի աշխատէինք, և երբոր ամեն բան լմննար, դուռը պիտի կղպէինք, և ուրախ զուարթ ճանբայ պիտի ելնէինք, և ժամը հինգին կամ վեցին Արգէօյլ պիտի հասնէինք, ճաշէն յետոյ շուտով պիտի վերադառնայինք, որպէս զի ուշ չպառկինք և երկուշաբթի առաւօտ կանուխ աշխատութեան սկսէինք, թարմ և սթափ։

Ի՛նչ ուրախութիւն։

Ինչպէս որ որոշուեցաւ, նոյնպէս և կատարուեցաւ, և ժամը չորսէն քանի մը վայրկեան առաջ, Հայր Ագէօն մեծ դուռը կղպեց։

—Ամենքդ ա՛լ ճանբայ ելէք, ըսաւ ուրախութեամբ։

—Յառաջ անցիր, Քաբի։

Եւ Լիզի ձեռքէն բռնած, սկսայ վազել անոր հետ. Քաբի ալ իւր ուրախական հաչիւններով մեզ կ'ընկերանար ոստոստելով մեր չուրջը։ Թերեւս կը կարծէր թէ ուղեւորութիւն մը պիտի ընէինք մեծ պողոտաներու վրայ, որ իրեն աւելի հաճոյական էր քան թէ տունը կենալ, ուր ձանձրոյթ կ'զգար. վասն զի ամեն ժամանակ հնար չէր ինձ ընկերակցել իրեն, —զոր ամեն բանէ աւելի կը սիրէր։

Ամենքնիս ալ մեր լաւագոյն զգեստներն հագած էինք։ Ճանբան մեզ հանդիպող մարդոցմէ ոմանք կը դառնային մեզ կը նայէին։ Չեմ գիտեր ինչ էի ես, բայց Լիզ իւր յարդէ փեղոյրով. կապոյտ շրջազգեստով և մոխրագոյն կտաւէ կօշիկով ամենասիրուն փոքրիկ աղջիկ մ'էր, վերջին ծայր վառվռուն, աշխոյժ և շնորհալի. իւր աչերն, իւր դողդոջուն ռունգերն, ուսերը, թեւերն ու ձեռներն, ամենն ալ անոր զգացած ուրախութիւնը կը յայտնէին։

Ժամանակն այնչափ շուտ անցաւ որ չիմացայ, զայս միայն գիտեմ թէ, երբոր ճաշն աւարտելու վրայ էր, մեզնէ մին նշմարեց որ արեւմուտ կողմէն սեւ ամպեր կը դիզուէին եւ կ'ելլէր, և որովհետեւ մեր սեղանը բաց օդի տակ պատրաստուած էր մեծ ծառի մը տակ, շուտով կրցինք հասկնալ թէ փոթորիկ մը կը պատրաստուէր։

—Տղա՛յք, պէտք է աճապարել սառնարան դառնալու։

Այս խօսքին վրայ ընդհանուր զարմացման բացագանչութիւն մը տեղի ունեցաւ։

—Արդէ՞ն։

—Լիզ բան մը չըսաւ, բայցասութեան և տհաճութեան շարժումներ ըրաւ։

—Եթէ հովը սաստկանայ, ըսաւ հայրը, կրնայ մեր ապակափեղկերը տապալել, ո՛ն ճանբայ ելնենք։ Առարկութիւն չ'կար ընելիք, ամենքս ալ գիտէինք թէ ապակեայ փեղկերը պարտիզպաններուն հարստութիւնն են, և եթէ հովը ապակիները խորտակէր, անոնց համար աւերումն էր։

—Ես ահա կերթամ, ըսաւ հայրը, —ինձ հետ եկուր, Պէնժամէն և դու ալ Ալէքսի, մենք փութացնենք մեր քայլերը։ Ռէմի մեր ետեւէն թող գայ Էթիէննէթի և Լիզի հետ։

Եւ առանց աւելի խօսելու ճանբայ ելան մեծաքայլ, մինչդեռ մեք անոնց ետեւէն կերթայինք նուազ աճապարանօք Էթիէննէթի հետ, մեր գնացքը Լիզի գնացքին յարմարցնելով։

Այլ ոչ խնդալ կար, ոչ վազել, ոչ ոստոստել։

Երկինք երթալով կը սեւնար և փոթորիկը շուտով կը հասնէր առաջնորդեալ փոշւոյ ամպերէ, զորս հովը մըրկելով կը բերէր։ Երբ մարդ այդ փոշւոյ մըրիկներուն միոյն հանդիպէր, պէտք էր կանգ առնուլ, կըռնակը հովին դարձնել, և երկու ձեռքով աչքերը գոցել, վասն զի կարելի էր կուրնալ, չնչառութեան միջոցին բերնին մէջ խիճերու համ կզգար։

Փայլակը կ'որոտար ի հեռուստ և իւր գոռումներն արագապէս կը մօտենային սուր պայթիւններով։

Էթիէննէթ և ես Լիզի ձեռքերէն բռնած մեր ետեւէն կը քաշէինք զայն, բայց նա դժուարաւ կը հետեւէր մեզ և չէինք կրնար ուզածնուս չափ արագ քալել։

Փոթորիկէն առաջ պիտի կրնայի՞նք հասնիլ։

Հայրը, Պէնժամէն և Ալէքսի պիտի կրնայի՞ն հասնիլ։

Անոնց համար խնդիրը բոլորովին տարբեր կարեւորութիւն մ'ունէր. մեզ համար, միմիայն թրջուելէ կը վախնայինք, իսկ անոնք ապակափեղկերը պիտի ապահովէին խորտակումէ, այսինքն զանոնք պիտի փակէին, որպէս զի հովը չկրնայ անոնց վրայէն զարնելով կոտրել ու քայքայել։

Որոտման ճայթիւնն երթալով կը յաճախէր եւ ամպերն այն աստիճան թանձրացած էին որ գրեթէ գիշերուան պէս մութ էր։ Երբ հովը զանոնք կէս մը պատռէր, անոնց սեւ մրրիկներուն մէջէն տեղ տեղ պղնձագոյն խորութիւններ կը նշմարուէին։ Յայտնի էր որ այդ ամպերը մէկ վայրկեանէ միւսը պիտի պայթէին։

Տարօրինակ բան, որոտման պայթիւններուն մէջէն զարհուրելի չռինդ մը լսեցինք որ դէպ ի մեզ կուգար և որ անհասկանալի էր, այնպէս կը թուէր թէ՝ հեծելազօրաց գունդ մ'էր որ փոթորիկէն կը փախչէր գահավիժաբար. բայց անտեղի էր այս կարծիք, հեծելազօրք ինչպէ՞ս եկած կրնային լինել այդ թաղը։

Յանկարծ սկսաւ կարկուտ տեղալ. նախ քանի մը հատիկներ մեր երեսին զարկին, յետոյ ճչմարիտ տեղատարափ մը. հարկ եղաւ մեծ դրան մը տակ պատըսպարուիլ։

Եւ այն ատեն կարկուտին տարափը զարհուրելի կերպիւ սաստկացաւ. մէկ վայրկեանի մէջ ձմրան պէս փողոցը ծածկուեցաւ ճերմակ ծածկոյթով մը. կարկուտին հատերն աղաւնոյ հաւկթին չափ խոշոր էին, և ինկած ատեննին խլացուցիչ շառաչ մը կը հանէին, որոյ մէջէն ժամանակ առ ժամանակ կը պայթէր կոտրտած ապակիներուն դղրդիւնը. տանիքներէն փողոցը թափող կարկուտին հետ ամեն տեսակ բան կ'իյնար, կղմինտրի կտորուանք, գաճի և ծեփաքարի հատորներ, մանաւանդ որ քարերն կարկուտին ճերմկութեան մէջ սեւ կոյտեր կը կազմէին։

—Աւա՜ղ, ապակափեղկերուն գործը լմնցաւ, գոչեց Էթիէննէթ։

Նոյն մտածմունքն ունեցած էի ես ալ։

—Արդեօք հայրը պիտի կրնա՞ր ժամանակին հասնիլ։

—Եթէ կարկուտէն առաջ իսկ հասած լինի, երբէք ապակափեղկերը փսիաթներով ծածկելու ժամանակ չ'պիտի ունենան, ամեն բան կորսուած է։

—Կըսեն թէ կարկուտը տեղ տեղ կ'իյնայ։

—Տանը շատ մօտ լինելնուս՝ չեմ կարծեր որ զերծ մնայ կարկուտէն։ Եթէ [illegible] մէջ ալ այստեղի պէս կը տեղայ, խեղճ [illegible], ո՜հ, Աստուա՛ծ իմ, իւր բոլոր [illegible] ծաղիկներուն վաճառման վրայ [illegible] պէտք ունէր այդ ստակին։

—Առանց իրաց արժէքը լաւ գիտնալու, յաճախ լսած էի թէ ապակեփեղկերուն հարիւր հատը 1500 էն մինչեւ 1,800 ֆրանք կ'արժէին, և անմիջապէս զգացի թէ ինչ դժբաղդութիւն պիտի ըլլար մեզ համար, եթէ կարկուտը մեր հինգ վեց հարիւր ապակափեղկերը խորտակէր, առանց հաշուելու ջերմոցներն ու տունկերը։

Էթիէննէթը հարցունել կ'ուզէի, բայց հազիւ թէ կրնայինք իրար լսել՝ այնքան սոսկալի էր կարկուտին հանած շռինդը. չխտակն ըսելով, Էթիէննէթ խօսելու յօժարութեան մէջ չէր երեւար. յուսահատ դիմօք կարկուտը կը դիտէր, ինչպէս մարդ մը՝ որ իւր տան այրիլը կը տեսնէ։

Այս սոսկալի տարափ երկար չտեւեց, գրեթէ հինգ վեց վայրկեան վերջը յանկարծ դադրեցաւ, ինչպէս որ սկսած էր. ամպը խոյս տուաւ Փարիզի վրայէն, և մեք կրցինք մեր ապաստանած դրան տակէն դուրս ելնել։ Փողոցին մէջ, կլոր և կարծր կարկուտի հատիկները կը գլորէին մեր ոտից տակ ծովուն կլոր խիճերուն պէս, և այնչափ դիզուած էին որ մարդուս ոտքը մէջը կը սուզէր մինչեւ կոճը։

(Շարունակելի)

Ո՞Վ Կ՚ՈՒԶԷ

Ֆրանսերէն կամ Թուաբանութիւն ուսնիլ [illegible] մեթոտով, թող փութայ դիմել ի Մէրճան, Գատը-Գիւղ [illegible] խան թիւ 1, ժամը 4էն մինչ 8 ։

ԱԼՓԷՐ ՏԷԼԷԹ

—

ՄԱՐԳԻՋՈՒՀԻՆ

Թարգմանեց Կ. Ս. ԻԻԹԻՃԵԱՆ.

Մասիսի մէջ իբր թերթօն հրատարակուելէ յետոյ՝ զատ տպուելով ի վաճառ հանուած է ։

Կը գտնուի Մասիսի գրասենեակն եւ ամէն հայ գրավաճառաց քով. միանգամայն Պաճճէ գարու Սուճի Պօղոս աղայի եւ անոր դիմացը Չրավաճառ Ցակոբ աղայի խանութը, գին 6 ղրուշ ։

Նոյն տեղերը կը վաճառուին նաեւ [illegible] Մարդ Ստեփանեան, Ցերէշէ է [illegible] եւ [illegible] փոքրիկ հետաքրքրաշարժ վէպերն, կանոնէ [illegible] [illegible] ամենակարեւոր դասագիրքը, թարգմանութիւնք Կ. Ս. Իւթիւճեանի ։

Ասոնց ալ գինը նոյնպէս 6 ղրուշ է։

ՀԱՄԱՌՕՏ

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ ՏՆՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

Գրեց Ռ. Ց. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

Սոյն օգտակար գրքոյկն, որ ազգային նշանաւոր գրագէտ Ռ. Ց. Պէրպէրեան էֆ.ի գրչէն ելած է, կրնայ ազգային վարժարանաց մէջ օգտակարապէս գործածուիլ ։ Կեդրոնատեղին է Ջէնճիրճեան գրատունը ։ Մահմուտ փաշա թիւ 259 . կը վաճառի նաեւ Բէրա Պ. Վայսի գրատունն ի գին 7 1/2 ղրշ ։

—o—

ՓՈՔՐԻԿ ՏՂՈՒ ՄԸ

ՑՈՒՇԱՎԷՊԸ

Թարգմանեց Տէկին Մ. Մ[illegible]

Տղայոց ընթերցման արժանի պատկերազարդ գիրք մ՚է. կը գտնուի Հայ գրավաճառաց քով գին 10 ղրուշ ։

ՆՈՐ ԵՂԱՆԱԿ

Գրաբառ Լեզուի Ուսուցման

ի պէտս դեռավարժից

—

Երկասիրեաց

Եղիազար Ն. Տէվլէթեան

Սոյն գրքոյկը իւր դիւրուսոյց եղանակաւ օգտակար հրատարակութիւն մ՚է, եւ պակաս մը կը լեցնէ արդարեւ. Գին 100 փարա ։ Կը գտնուի հայ գրավաճառաց քով։

ՄՈՍ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլէ եւ Միջերկրականի միջեւ բանող շոգենաւք

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	4,200	[illegible]	3,000
[illegible]	4,000	[illegible]	3,000
Օսմանլը	4,000	[illegible]	3,000
[illegible]	3,250	[illegible]	2,600
Թէպէ	3,250	[illegible]	1,700
[illegible]	3,250	[illegible]	800
[illegible]	3,250	[illegible]	800
[illegible]	3,250	[illegible]	750

Վերոյիշեալ շոգենաւք չքնաղապէս յարդարուած են ճանբորդներու համար

Դիմել առ Ժ. Թ. ՈՒԻԹՈՂ եւ ԸՆԿ.

Գործակատար

Մէյտանըրճ սօգագ, Պոլիս

Տնօրէնութիւն, Լիվրբուլ,

ՃԷՅՄՍ ՄՈՍ եւ ԸՆԿ.

31, Ճէյմս Սդրիդ, Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Ալեքսանդրիա	Ռ. Ճ. Մոս եւ Ընկ.
Պէրութ	Ց. Բաթթարաքի
Կ. Պոլիս	Ց. Վ. Ուիթոլ եւ Ընկ.
Դարդանէլ	Ֆրանք Գալվէրթ
Ճիպրալթար	Սմիթ, Իմոս եւ Ընկ.
Մալթա	Սմիթ եւ Ընկ.
Իսքէնտէրուն	Լէվի, Ֆրանքօ եւ Ընկ.
Զմիւռնիա	Պ. Ք. Ուիթալ եւ Ընկ.
Շիրա	Ն. Ք. Բէգրոբուլոս

ՖՐԷՏ ԼԷՅԼԱՆՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որ կանոնաւորապէս կը բանին Լիվրբուլի եւ Արեւելքի միջեւ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	2,500	[illegible]	3,700
[illegible]	2,500	[illegible]	3,700
[illegible]	2,500	[illegible]	3 700
[illegible]	2,500	[illegible]	5,500
[illegible]	3,700	[illegible]	5,500
[illegible]	6,000	[illegible]	5,500
[illegible]	6,000	[illegible]	2,200
[illegible]	800	[illegible]	2,500
[illegible]	2,000	[illegible]	800
[illegible]	700	[illegible]	700
[illegible]	3,700	[illegible]	3,800
[illegible]	3,700	[illegible]	6,800
[illegible]	3,700	[illegible]	6,800

Ա[illegible] շոգենաւը, նաւապետ Ֆրայ, դէպ ի ամսոյս 20էն մայրաքաղաքս կ՚սպասուի ։

Շաբաթական շոգենաւներու նոր գիծ մը հաստատեցաւ Լիվրբուլի եւ Պօսդընի միջեւ, եւ ստորագրեալս հեռուէն զատ ուրիշ վաճառք կ՚ընդունի օրինաւոր սակագներով ։

Ուղեւորներու համար ամէն դիւրութիւն կ՚ընծայուի .

Աւելի մանրամասնութեանց համար դիմել առ ԷՏՈՒԱՐՏ ԼԱՖՈՆՏԷՆ

Գործակալ

Թիւ 34, 35, 36, Եէնի Միւլք խան, Ղալաթիա

Նաւատէրք, Պարոնայք Ֆրէտ. Լէյլանտ եւ ընկ. Լիվրբուլ

Գործակալութիւնք

Կ. Պոլիս, Էտուարտ Լաֆոնդէն.

Ճիպրալդար, Պ. Պ. Քարվըր Եղբարք.

Ալեքսանդրիա, Կ. Լ. Վահման եւ ընկ.

Մալդա, Ա. Քամիլերի.

Շիրա, Ա. Մ. Մավրօկօրտադոյ.

Զմիւռնիա, Պ Ուէդօլ եւ ընկ.

ՔԻՒՆԱՐՏ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք [illegible] կը բանին Լիվրբուլի եւ Միջերկրականի միջեւ.

Անուանք	Թօնոյ	Անուանք	Թօնոյ
[illegible]	7,000	[illegible]	3,000
[illegible]	3,000	[illegible]	2,500
[illegible]	3,000	[illegible]	2,500
[illegible]	4,600	[illegible]	5,000
[illegible]	3,800	[illegible]	3,200
[illegible]	2,500	[illegible]	3,000
[illegible]	1,200	[illegible]	7,800
[illegible]	5,000	[illegible]	4,600
[illegible]	4,700	[illegible]	3,000
[illegible]	2,000	[illegible]	3,000
[illegible]	2,500	[illegible]	3,000
[illegible]	4,000	[illegible]	3,060
[illegible]	2,500	[illegible]	2,500
[illegible]	3,000		

—

Քէտար շոգենաւը, նաւապետ Ճօնէս, Լիվրբուլէն ասդ հասաւ զանազան վաճառքով եւ ի մօտոյ դարձեալ Լիվրբուլ պիտի երթայ ։

Ստորագրեալս արտօնութիւն ունի ճանբորդ եւ վաճառք ընդունիլ Նիւ Եորքի եւ Պոսդընի, ինչպէս նաեւ Միացեալ-Նահանգաց ուրիշ կողմերուն համար՝ օրինաւոր սակագներով ։

Դիմել առ

ԹՈՄԱՍ Ջ. ՃՈԼԻ, Գործակատար. Թիւ 1 Քիւչիւք Հալիլ փաշա խան Ղալաթիա ։

ՈՒԷՍԴՔՕԴ

ՇՈԳԵՆԱՒԱԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

ԱՌԱՋԻՆ ԿԱՐԳԻ ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Որք կը բանին ի միջ Լոնտոնի եւ Արեւելեան Նաւահանգստաց, Սեւ ծովու եւ Դանուբի

Շոգենաւք Լոնտոնէն կանոնաւորապէս կը մեկնին Կ. Պոլիս, Օտէսա եւ Դանուբ երթալու համար, եւ օրինաւոր սակագներով վաճառք կը փոխադրեն Եւրոպայէն Արեւելից եւ Սեւ ծովու բոլոր նաւահանգիստները ։

Ճէյմս Ուէլշ, նաւապետ Լէվերիկ, Կ. Պոլիս գալով բեռը պարպեց եւ Օտէսա գնաց ։

Թէկսա շոգ. նաւ. Տընպար Լոնտոնէն մեկնեցաւ ամսոյս 13 ին Մալթա Շիրա՝, Պիրէօն հանդիպելով դէպի յունվար Կ. պոլիս պիտի հասնի, եւ իւր բեռը պարպելով Օտէսա պիտի երթայ ։

Րծ շոգ. նաւ. Ճօնէս գեկտ. 29ին Լոնտոնէն մեկնեցաւ Մալթա, Պիրէօն հանդիպելով Կ. Պոլիս պիտի գայ, յետոյ Պաթում երթալու համար ։

[illegible]նտոնի համար բեռ կ՚առնուն ։

Թէնէտոս շոգենաւը, նաւ. Սթօրճի, ամսոյս 12ին ուղղակի Լոնտոն պիտի երթայ ։

Աւելի մանրամասնութիւններ եւ գնոց վրայ տեղեկութիւն առնալու համար դիմել առ

ՄՈՐԴԸՆ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ղալաթիա, Կ. Պոլիս

կամ առ ՈՒԷՍԴՔՕԴ ԵՒ ԼՕՐԱՆՍ

9, Ֆէնչըրչ Սդր. Լոնտոն ։

ԲԱՊԱՑԱՆԻ

ՇՈԳԵՆՆՍԻԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԵԱՆ

Լիվրբուլէ, Միջերկրականի եւ Օտէսայի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

ՇՈԳԵՆԱՒՔ

Անուանք	Թօնոյ	Նաւապետք
[illegible]	3,000	Պրքս
[illegible]	2,500	Ռոճըրս
[illegible]	2,500	Քրուիքշանք
[illegible]	2,500	Ուիլքս
[illegible]	3,500	Մարշ
[illegible]	2,800	Ֆօթըրճիլ

Բ[illegible] շոգենաւը Լիվրբուլէն ասդ հասաւ եւ ի մօտոյ Լիվրբուլ պիտի երթայ ։

Այս շոգենաւք կրն [illegible] ալ ունին ։

Ընկերութիւնն օրինաւոր գներով վաճառք կ՚ընդունի Եւրոպական երկիրներու եւ Ամերիկայի համար ։

Ամէն դիւրութիւն եւ հանգստութիւն կը տրուին ուղեւորաց ։

Դիմել առ ԴԱՆԻԷԼ, ԲԱԲԱ ԵՒ ԸՆԿ.

Գործակալք

Ն. ԲԱՔԷ ԷՆԷ

ՇՈԳԵՆՆՍԻԿԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մարսիլիայի եւ Բօսֆորի միջեւ կանոնաւորապէս բանող

Մեկնում Մարսիլիայէն ամեն տասն եւ հինգ օրն անգամ մը չորեքշաբթի օրերը ։

Ուղղակի եւ արագ ուղեւորութիւն

Տրապզոն, Պաթում եւ Բօղի պիտի երթայ Լը Վէլիէ շոգենաւն, որ յունվ. 2ին Մարսիլիայէն եւ գեկտ. 9ին Կ. Պոլիսէն պիտի մեկնի ։

Նաւուղեգի, ուղեւորութեան եւ այլ տեղեկութեանց համար

Դիմել առ գործակատարն

ԼՈՐԱՆ ԲԸՊՈՒԼ

Մումհանէ փողոց, թիւ 141

ՀՐԴԵՀԻ ԴԷՄ ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԻՒՆ

NORTH BRITISH AND MERCANTILE

Insurance company

ՆՈՐԹ ՀՊՐԻԹԻՇ ԷՆՏ ՄԷՐՔԸՆԹԱՅԼ

Լոնտոնի եւ Էտինպուրկի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Արտօնեալ դրամագլուխ	3,000,000	
Բաժանորդագրեալ »	2,000,000	
Վճարեալ դրմգլուխ 500,000		
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	1,274,661	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	3,855,529	
		5,630,190
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	1,157,124	
Կենաց ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյն	484,798	
		1,641,922

NORTHERN

Assurance company

ՆՈՐԹՀԸՐՆ

Լոնտոնի եւ Էպէրտինի ապահովութեան ընկերութիւն Անգլ. Լիր.

Բաժանորդագրեալ դրամագլուխ		3,000,000
Վճարեալ դրմգլուխ 300,000		
Պահեստի դրամ հրդեհի պատահականութեանց դէմ	778,889	
Կեանքի պատահականութեանց դէմ պահեստի դրամ	1,670,519	
		2,749,408
Հրդեհի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	460,126	
Կեանքի ճիւղէն հասոյթ 1882 տարւոյ	245,161	
		705,287

Ստորագրեալք իրենց բազմաթիւ յաճախորդաց եւ այս քաղաքիս ընդհանուր հասարակութեան կը ծանուցանեն թէ իրենք վերոյիշեալ երկու ընկերութեանց միացեալ գործակատար ընտրուած ըլլալով, այնպիսի դրութեան մը մէջ կը գտնուին, որով Հրդեհի դէմ ապահովութեան մեծ դիւրութիւններ կը մատուցանեն։

Ապահովութեանց կարգադրութիւնները կը բաղկանան երկու ընկերութեանց մէջ համեմատական բաժանումէ մը, եւ այսպէս ապահովութեան եւ դիւրութեան աւելնալովը՝ Ընկերութիւնս ալ կրնայ աւելի մեծագումար ապահովութիւն բըռնողներու ինքզինք ներկայացնել ։

Գրեթէ ամեն կարգի վտանգաւոր ապահովութիւնք կրնան ընդունուիլ, ինչպէս Բերայի, Ղալաթիոյ եւ Պոլսոյ մէջ, նոյնպէս մօտակայ քաղաքները, գիւղերն եւ գաւառները ։

MARITIME

Insurance Cie limited of Liverpool

Capital Lt. 500,000

ՄԱՐԻԹԱՅՄ

Ծովային ապահովութեան ընկերութիւն

Դրամագլուխ 500,000 Անգլ. լիրա

Ստորագրեալք, շոգենաւերը, առագաստանաւերն եւ անոնց մէջի վաճառքներն ու կարասիները խիստ օգտակար պայմաններով ապահովելու իշխանութիւն ստացած են ընկերութեան կողմէ ։

Գիներուն եւ այլոց վրայ տեղեկութիւն ստանալ ուզողք պէտք է դիմեն Ղալաթիա Քօմիւրճու խանի անկիւնը՝ երկաթէ կամուրջին վրայ նոյնոյ սենեակն առ եւ Տնօրէն ամեն գործառնութեանց Գործակատարն յիշեալ Ընկերութեանց

ԳԱՌՆԻԿ Ց. ՍԵՐՈԲԵԱՆ ՃՕՀՆ ԲԱՌԻԼ

ՇԻՐՔԷԹԻ ԽԱՅՐԻԷԻ

ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐՈՒՆ ԵՐԹԵՒԵԿԻ ԺԱՄԵՐԸ

1884 ՅՈՒՆՎ. 1 ԿԻՐԱԿԻ ՕՐԷՆ ՍԿՍԵԱԼ

ՄԻՆՉԵՒ ՅՈՒՆՎ. 16

—

ԲՈՍՓՈՐԷՆ ԻՋՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Ժամ — Եւրոպական եզերք

- 2 15 Եէնիմահալլէէն Մէզարպուրնու, Պէօյիւքտէրէ, Թարապիա, Եէնիքէ (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ։) 17
- 3 30 Եէնիքէօյ. Սթէնեա. Էմիրկ. Պօյաճըքէօյ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Սր. Նավուտգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.) 19
- 3 15 Ռ. եւ Ա. Գավագ. Եէնիմահալէ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Եէնիք. (Եէնիգիւղի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի.) 20
- 4 5 Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. (Արնավ. շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) 21
- 4 45 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապիա. Եէնիք. Սթէն. Էմիրկ. Պօյաճ. Ռ. Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. 33
- 6 45 Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ. Եէնիք. Էմիրկ. Գանլ. Ա. եւ Ռ. Հիսար, Գանտ. Արնավ. Չէնկ. Պէյլէր. Օրթաք. Գուզկ. Պէշիկ. Իւսկ. 4
- 8 15 Ա. եւ Ռ. Գավագ Եէնիմահ. Մէզարպ. Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Եէնիք. Էմիրկ. Պօյաճըք Ռ Հիսար. Պէպէք. Արնավ. Գուրուչ Օրթաքէօյ. Պէշիկթ. (Ուրբաթ օրերը Սթէնեա) 20
- 10 Մէզարպուրնուէն Պէօյիւքտէրէ. Թարապ. Եէնիք. Էմիրկ. Ռ. Հիսար, Արնավ. Օրթաք. Պէշիկթ. 28

Ասիական եզր

- 2 15 Պէպէք, Արնավուտք. Գուր. Օրթաք. Պէշիկ. 33
- 2 55 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ. 4
- 3 25 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիքթ. Գապաթ. 22
- 4 5 Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ. 1
- 4 45 Պէպէք, Արնավ. Գուր. Օրթաք. Պէշիկթաշ, Գապաթաշ. 28
- 10 30 Հիսարէն ուղղակի կամուրջ ։ 19
- 11 10 Պէպէքէն » » 4

Ասիական եզերք

- 2 Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Գապաթ. 21
- 2 30 Պէյքօզ, Բաշապ. Ռ. Փ. մահալլէ, Գանլըճա, Ա. Հիսար, Գանտիլլի (Գանտիլլիի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի). 25
- 3 5 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. 28
- 3 45 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ. Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. (Գանտիլլի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ։) 18
  —Ուրբաթ օրերը Վանիք. Չէնկ. Պէյլ, Գուզկ, Պէշիկ.
- 4 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Իւսկիւտար. 17
- 4 45 Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլէրպ. Գուզկ. Պէշիկ.— Բացի ուրբաթէ 19
- 8 45 Պէօյիւքտ. Թարապ. Պէյքօզ, Բաշապ Գանլ. Ա. Հիսար, Գանտ. Վանիք. Չէնկ. Պէյլ. Գուզկ. Պէշիկթաշ. Իւսկ. 22
  (Ուրբաթ օրերը Ռ. փաշա մահ.)
- 10 30 Գանտիլլիէն ուղղակի կամուրջ ։ 25

—

ԿԱՄՈՒՐՋԷՆ ԵԼՆՈՂ ՇՈԳԵՆԱՒՆԵՐԸ

Եւրոպական եզերք

- 3 15 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Ռ Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Եէնիմահ. 33
- 4 Գապաթաշ, Իւսկ. Պէշիկթաշ, Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնվ. Գանտ. Ա. եւ Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Բաշապ. Պէյքօզ Թարապ Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ. 4
- 5 30 Գապաթաշ, Պէշիկ Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. Պէյքօզ, Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ. Գավագլար ։ 20
- 6 45 Իւսկիւտար, Պէշիկ Գուզկ. Օրթաք. Պէյլ. Չէնկ. Արնավ. Գանտ. Ռ. Հիսար, Գանլ. Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ ։ 22
- 8 30 Պէշիկ. Օրթաք. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, Էմիրկ. Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտէրէ, Մէզարպ. 28
- 10 30 Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն, Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ. 17
- 11 10 Եէնիք. Թարապ. Պէօյիւքտ. Մէզարպ. Եէնիմահ. 20
- 11 25 Պէպէք, Ռ. Հիսար, Պօյաճ. Էմիրկ. Սթէն. Եէնիք. 19

Ասիական եզր

- 3 35 Ուղղակի Արնավ. 1
- 4 15 » Պէպէք. 28
- 9 30 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք, Ռ. Հիսար, (Վանիքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ։) 19
- 10 30 Պէշիկթ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք. 4
- 11 5 Գապաթաշ, Պէշիկ. Օրթաք. Գուր. Արնավ. Պէպէք (Եէնիքէօյի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) ։ 22
- 11 45 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. Պէպէք. 28
- 12 Պէշիկթաշ, Օրթաք. Գուրուչ. Արնավ. 4

Ասիական եզերք

- 3 5 Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Եէնիք. 21
- 3 45 Ուղղակի Գանտիլլի 17
- 4 30 » » (Բացի ուրբաթէ) 19
- 5 30 Գապաթ. Պէշիկ. Գուզկ. Պէյլ Չէնկ. Վանիք. Գանտ. (Գավաքի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի ։) 25
- 10 15 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. Փ. մահ. Բաշապ. Պէյքօզ, Թարպ. Մէզարպ. Ռ. եւ Ա. Գավագ. 18
- 10 40 Պէշիկ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. (Պէյքօզի շոգենաւին հետ պիտի հաղորդակցի) ։ 33
- 11 10 Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլըճա Ռ. փ. մահ. Բաշապ. Պէյքօզ. 25
- 11 40 Գապաթաշ, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք ։ 21

Ուրբաթ օրերը ժամ 4 1/4 ին շոգենաւ մը կամուրջէն ելնելով Իւսկիւտար, Գուզկ. Պէյլ. Չէնկ. Վանիք. Գանտ. Ա. Հիսար, Գանլ. Ռ. փ. մահ. Բաշապ. հանդիպելով Պէյքօզ պիտի երթայ, եւ ժամ 5 3/4ին Պէյքօզէն պիտի ելնէ եւ յիշեալ նաւամատոյցները հանդիպելով կամուրջ պիտի վերադառնայ ։

ԴՐԱՄԱԿԱՆ

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՊՈՐՍԱ

—

Ղալաթիա 3 յունվ.

ԸՆԹԱՑՔ ՓՈԽԱՆԱԿՈՒԹԵԱՆ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրուշի հաշուով)

Լոնտր. [illegible], ղրշ.	109,35	առ
[illegible]		Անգլ. լիր.
Փարի[illegible] 5	» Ֆր. 2,90	առ
	—	Օսմ. լիր.

ԸՆԹԱՑՔ ԱՐԺԵԹՂԹՈՑ

Օսմ. Քօնս. գոցուեցաւ		
բացուեցաւ	9,30	
կէս օրին	9,29	
Եգիպտ. միաց. բաց. ոսկի	75,20	
		Անգլ. լիր
Սօսիէթէ Ժէնէրալ (գ. կ.)		3,37
» Օթօման »		3,27
Կ. Պոլսոյ Պանքան »		6,15
Քրէտի Ժէնէրալ 6% » Օսմ. լիր		6.27
Փոխ. 1863 (Մու[illegible]) 6 % Ֆր.		57,
» 1865 » 6 %		55,
» 1869 (Բինար) 6 %		48,50
» 1872 (Պօն տիւ թրէզօր)		16,75
» 1873 (Բինար) 6 %		43,50
Ռումէլիի երկաթուղի		42,50
Լաւրիում		125
Թրամուայ Օսմ. լիր 302 ½ (գ. կ.)		
Թղթադրամ »		1360
Հէվալէսիզ		40
Րէզօր —		33

ԸՆԹԱՑՔ ԴՐԱՄՈՑ

(Օսմ. ոսկին 100 ղրշէն) Ղրշ.

Անգղիական ոսկի	110	2
Գաղղիական »	87	24
Բօլ	90	
Գրիմից	81	20
Գապազոն Թուղթ (գարիք)	934	
» արծաթ (նոր)	83	20
Մէճիտիէի տարբերութիւն	107	37
Վեցնոց	103	5
Հինգնոց	102	30
[illegible]	99	20

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊՈՐՍԱ

—o—

Լոնտրա 14 յունվ.

Անգղ. Քօնս.		101 11/16
Օսմ. »		9
Փոխ. 1865		11 1/8
» 1869		10 1/8
» 1871		67 1/4
» 1872		15 1/2
» 1873		9
» 1877		78
Պանք Օթօման		16 1/2
Ռուս. փոխ. 73ի		84 1/8
Եգիպտ. միացեալ		66 3/4
» արտօնաւոր		96 1/2
Տայրա Սանիէ		66 1/4
Փոխ. Ռօչիլտ		88
Փոխանակագիր Փարիզի վրայ		

—

Փարիզ 14 յունվ.

Գաղղ. Քօնս. 4 0/0		106,87 1/2
» » 3 1/2 0/0		76.67 1/2
Օսմ. Քօնս.		8,97 1/2
Փոխ. 1865	Ֆր. —	
» 1869	49	
» 1873	43	
Օսմ. Երկաթուղի	42,25	
Պանք Օթօման (գ. կ.)	668,75	
Քրէտի Լիոնէ (գ. կ.)	557,50	
Ռուս. փոխ. 5 առ 0/0 (1877)	91 1/2	
» » Արեւելեան		
Իտալ. Քօնս.	91,10	
Եգիպտ. միացեալ	337,50	
Փոխնկագիր Լոնտրայի վրայ	25,	

—

Վիէննա 14 յունվ.

Փոխ. Լոնտրայի վրայ	121,40
Ռումէլիի երկաթուղի	20,50

—

ԿԷՍ ՕՐ 7